

معرفی کتاب

بست (۳) ریاضی و تجربی

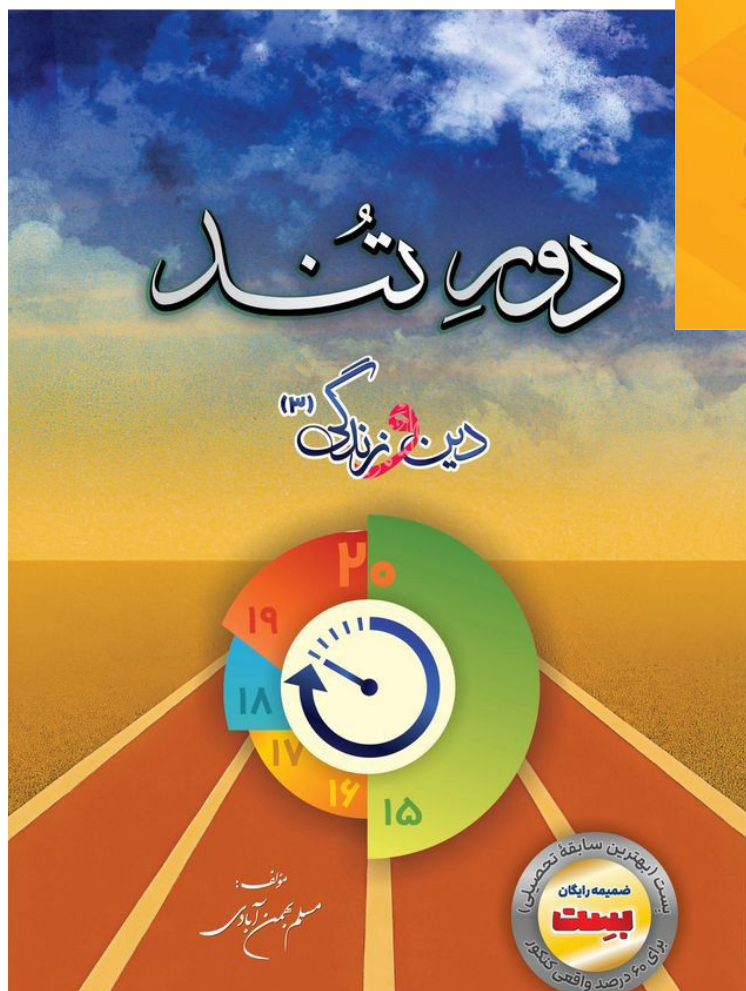
از انتشارات بهمن آبادی

این کتاب به همراه

ضمیمه رایگان

دُور تَنَد

عرضه می شود.



با بست

عمیق یاد بگیر!

و باد دُور تَنَد

مرور کن!

این کتاب در ۴ گام تدوین شده و نتیجه سال‌ها تجربه در آموزش و نوشتن است تا به همراه پشتکار و تلاش شما، بهترین نتیجه در امتحان‌های داخلی و نهایی حاصل شود.



گام اول: یک درسنامه کامل و کاربردی که با شش ویژگی طلایی، یادگیری عمیق هر درس رو براتون لذت‌بخش‌تر و ساده‌تر می‌کنه:

۱	آموزش نموداری	محتوای آموزشی هر درس شامل متن، آیه، حدیث، شعر و ... رو به صورت دسته‌بندی شده و به زبان ساده و در قالب نمودارهای درختی بیان کردیم. این ساختار به شما کمک می‌کنه تا مفاهیم عمیق هر درس رو به راحتی یاد بگیرید.
۲	انتخاب عنوان برای هر پاراگراف	برای هر پاراگراف درسنامه، یک عنوان کوتاه و خلاقانه نوشتیم تا پیام اصلی اون متن، تو چند کلمه خلاصه بشه و راحت‌تر تو ذهن‌تون بمونه.
۳	مشخص کردن واژگان کلیدی	کلمات و اصطلاحات مهم متن درس رو با یک رنگ متفاوت مشخص کردیم تا با به خاطر سپردن این واژه‌ها بتونید به پرسش‌های «کوتاه پاسخ»، «صحیح یا غلط» و ... به درستی پاسخ بدید.
۴	پیام آیات و احادیث در قالب پرسش و پاسخ	برای هر آیه، حدیث یا بیت درس، یک یا چند پرسش مفهومی همراه با جواب نوشتیم تا پیام‌ها و مفاهیم عمیق اون‌ها رو براتون به زبانی ساده‌تر بیان کنیم و شما رو از قبل برای پاسخ دادن به سؤال‌های سختی که از آیات و احادیث و اشعار طرح میشه آماده کنیم.
۵	بیان ارتباط و تناسب معنایی	در توضیح آیات و روایات، نکات مهمی مثل «ارتباط»، «مشابهت» و «تناسب معنایی» آوردیم تا به سؤال‌هایی مثل «کشف ارتباط»، راحت‌تر و با اطمینان بیشتری پاسخ بدید.
۶	پاسخ فعالیت‌ها	پاسخ فعالیت‌هایی مثل «تدبّر در آیات»، «تفکر در احادیث» و «اندیشه و تحقیق»، به طور کامل نوشته شده تا هیچ سؤال براتون مبهم و ناآشنا نباشه.

بعد از هر پاراگراف درس که به شکل نمودار درختی توضیح داده شده، یه کادر خاکستری گذاشتیم که توش کلی سؤال متنوع مثل «کامل پاسخ»، «کوتاه پاسخ»، «کامل کردنی»، «صحیح یا غلط» و «چندگزینه‌ای» هست.

این سؤال‌ها دقیقاً شبیه سؤال‌های امتحان نهایی طراحی شدن و خط به خط متن درس رو پوشش دادن. در ضمن، جواب این سؤال‌ها رو به متن بالای خودتون ارجاع دادیم تا کتاب شلوغ و تکراری نشه. با یادگرفتن این پرسش و پاسخ‌ها، هم درس رو عمیق‌تر می‌فهمید و هم با سبک سؤال‌های امتحانی آشنا می‌شید.

گام دوم: پرسش‌های خط به خط از متن درس

بعد از اینکه مفاهیم هر درس رو با نمودارهای درختی و سؤال‌های خط به خط خوب یاد گرفتید، وقتشه اولین قدم جدی رو برای «سنجش خودتون» بردارید؛ یعنی با سؤالات واقعی امتحان‌های نهایی آشنا بشید. برای همین، ما سؤال‌های امتحان نهایی دین و زندگی (۳) رشته‌های ریاضی و انسانی، از خرداد ۱۳۹۰ تا شهریور ۱۴۰۴ رو جمع کردیم و به شکل یک آزمون منظم و طبقه‌بندی شده گذاشتیم. اینجوری می‌تونید هم درس‌ها رو عمیق‌تر مرور کنید و هم یاد بگیرید که تو امتحان نهایی معمولاً چه جور از همون درس سؤال میاد.

گام سوم: سؤالات طبقه‌بندی شده نهایی

یک نکته مهم: چون توی کادر پرسش از متن (گام دوم)، سؤالای «صحیح یا غلط» رو به صورت کامل نیاوردیم، اینجا از خط به خط متن هر درس، سؤالای «صحیح/غلط» طرح کردیم تا خیالتون از بابت این سؤال‌ها راحت باشه.

در این قسمت، پاسخ تشریحی سؤالات طبقه‌بندی شده امتحان‌های نهایی هر درس رو کامل و دقیق آوردیم.

گام چهارم: پاسخ تشریحی

- الف- اندیشه
مانند بذری
است که
- ۱- در ذهن جوانه می‌زند،
۲- در دل و قلب ریشه می‌دواند
۳- و برگ و بار آن به صورت اعمال ظاهر می‌گردد. (مصدق ظاهر شدن برگ و بار اندیشه در اعمال، در آیه: «إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ...» / درس ۳)
- ب- اندیشه،
۱- بهار جوانی را پرطراوت و زیبا می‌سازد،
۲- استعدادها را شکوفا می‌کند
۳- و امید به آینده‌ای زیباتر را نوید می‌بخشد.
- پ- علاوه بر آن (سه فایده قسمت «ب»)، اندیشه، می‌تواند برترین عبادت‌ها باشد. (در صورت داشتن دو شرط ذکر شده در حدیث زیر)

موضوع	اهمیت تفکر و اندیشه از دیدگاه اسلام	پیامبر اکرم (ص) می‌فرماید:
«أَفْضَلُ الْعِبَادَةِ إِدْمَانُ التَّفَكُّرِ فِي اللَّهِ وَ فِي قُدْرَتِهِ اندریشیدن مداوم درباره خدا و قدرت اوست.» برترین عبادت،		
پرسش‌های مفهومی: ۱- پیامبر اکرم (ص) در مورد اهمیت تفکر و اندیشه چه فرموده‌اند؟ «ترجمه حدیث» ۲- از نظر پیامبر اسلام (ص)، اندیشه و تفکر آدمی با داشتن چه شرایطی، افضل و برترین عبادات است؟ مطابق حدیث، اندیشه و تفکر با داشتن دو ویژگی، افضل و برترین عبادت است؛ أَوَّلًا: مداوم و پیوسته باشد. ثَانِيًا: در صفات و اسماء خداوند و قدرت او باشد (نه ذات و چستی او). ۳- آیا تفکر در ذات خدا، برترین عبادت‌ها محسوب می‌شود یا تفکر در وجود و صفات او؟ چرا؟ تفکر و اندیشه در وجود و هستی خدا و صفات او، نه تفکر در ذات او، زیرا خداوند حقیقتی نامحدود دارد و ذهن ما نمی‌تواند به این حقیقت احاطه پیدا کند و ذات و چستی او را شناسایی نماید. ارتباط: مفهوم این حدیث و آیه: «قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُولُو الْأَلْبَابِ»، به ششمین معیار تمدن اسلامی، یعنی عقل‌گرایی اشاره دارند. (درس ۹)		

۱. کامل پاسخ اندیشه آدمی، به چه چیزی تشبیه شده است؟ و استفاده از آن در جوانی چه فوایدی دارد؟ «قسمت الف تا پ»
۲. کوتاه پاسخ برگ و بار اندیشه به چه صورت ظاهر می‌شود؟ «قسمت الف» و استفاده از آن، نوید بخش چیست؟ «قسمت ب»
۳. کامل کردنی اندیشه مانند بذری است که در جوانه می‌زند، در ریشه می‌دواند و برگ و بار آن به صورت ظاهر می‌گردد.
۴. تشخیصی مایه شکوفایی استعدادهای انسان و نویدبخش امید به آینده‌ای زیباتر، کدام است؟ الف) اندیشه و تفکر ب) باور و ایمان
۵. تشخیصی مایه طراوت و زیبایی بهار جوانی و شکوفایی استعدادهای انسان، کدام است؟
الف) «إِدْمَانُ التَّفَكُّرِ فِي اللَّهِ وَ فِي قُدْرَتِهِ»
ب) «اللَّهُمَّ لَا تَكِلْنِي إِلَى نَفْسِي طَرْفَةَ عَيْنٍ أَبَدًا»
(تجربی ۹۹)

چند نکته در مورد روش مطالعه آیات و احادیث:

۱. حفظ کردن لازم نیست!	نیازی نیست متن عربی آیه‌ها و حدیث‌ها رو حفظ باشی. مهم اینه که معنی و مفهومشون رو خوب بفهمی.
۲. ترجمه تو امتحان نیما!	تو امتحان‌های مستمر و پایانی (رشته‌های ریاضی، تجربی و فنی و حرفه‌ای)، این سؤال که «متن این آیه یا حدیث رو ترجمه کنی» اصلاً نیما. ولی بهتره ترجمه آیات و احادیث رو بلد باشی تا به سؤال‌های مفهومی راحت جواب بدی.
۳. موضوع اصلی آیه و حدیث رو یاد بگیر!	بالای کادر هر آیه و حدیث، یک توضیح کوتاه به اسم «موضوع آیه یا حدیث» نوشته شده. اینا خیلی مهمن و حتماً باید به خاطر بسپریشون، چون کمکت می‌کنه مفهوم اون آیه و حدیث رو سریع‌تر بفهمی.
۴. پرسش‌های مفهومی رو جدی بگیر!	برای همه آیات و روایات، یک یا چند تا «پرسش مفهومی» نوشتیم. جواب‌های این پرسش‌ها رو دقیق یاد بگیر تا به سؤال‌های «تدبر در آیه»، «درست یا غلط»، «ارتباط» و بقیه سؤال‌ها راحت جواب بدی.
۵. ارتباط‌ها رو بعداً بخون!	برای بیشتر آیات، احادیث و ابیات، پیام‌هایی با عنوان «ارتباط» نوشتیم که به درس‌های بعدی مربوطه. این قسمت رو وقتی بخون که درس بعدی رو خونده باشی.

درس اول | هستی‌بخش

سؤال از
حقیقت
هستی:

آیا تاکنون برایتان پیش آمده است که در فضایی آرام نشسته و به دور از هیجان و هیاهوی زندگی درباره این جهان پر جنب‌وجوش تفکر کرده باشید؟

جهان دور دست؛ یعنی آسمان بی‌کران با کهکشان‌ها، منظومه‌ها، خورشید و سیارگان؛ (درک چستی جهان دور دست ممکن است. - آخر درس) و همین جهان نزدیک، یعنی زمین با جنگل‌ها، دریاها، بیابان‌ها، جانوران، گیاهان و گل‌های زیبایش.

آیا هرگز درباره آغاز و پایان این هستی پهنور فکر کرده‌اید؟ به راستی این میلیاردها میلیارد کهکشان و ستاره و سیاره با میلیاردها موجود متنوع از کجا آمده‌اند؟ موجودات جهان، هستی خود را وامدار چه کسی هستند؟

۱. کوتاه پاسخ تفکر درباره آغاز و پایان جهان هستی، انسان را با چه سؤالی روبه‌رو می‌سازد؟ «سطر آخر»
۲. کوتاه پاسخ آیا درک چستی و چگونگی جهان دور دست برای انسان امکان‌پذیر است؟ «با توجه به توضیحات آخر درس، بله ممکن است.»

نیازمندی جهان به خدا در پیدایش

شناخت اولیه
انسان از خدا
و روش
قرآن کریم:

الف- هر کدام از ما، براساس فطرت خویش (به صورت درونی)، و حضورش را درک می‌کنیم. (خدایابی اولیه و درک حضور خدا، به صورت فطری و درونی است.)

ب- به روشنی می‌دانیم در جهانی زندگی می‌کنیم که آفریننده‌ای حکیم آن را هدایت و پشتیبانی می‌کند (توحید در ربوبیت - درس ۲) و به موجودات مدد می‌رساند. (ربوبیت الهی - درس ۲)

پ- با وجود این شناخت اولیه (خدانشناسی فطری)، قرآن کریم ما را به معرفت عمیق‌تر درباره خداوند فرا می‌خواند (شناخت عقلی) درک وجود (و هستی خداوند؛ نه درک چستی) او و راه‌های گوناگونی را برای و نیز شناخت صفات و افعال او به ما نشان می‌دهد.

ت- یکی از این راه‌ها (برای درک عمیق‌تر وجود خدا و شناخت صفات و افعال او)، تفکر درباره نیازمند بودن جهان، در پیدایش خود، به آفریننده است.

۳. کامل پاسخ شناخت اولیه هر یک از ما از خداوند و جهانی که در آن زندگی می‌کنیم، به چه صورت است؟ «قسمت الف و ب»
 ۴. کامل‌کردنی هر کدام از ما، براساس خویش، خدا را می‌یابیم و حضورش را درک می‌کنیم.
 ۵. کوتاه پاسخ با وجود شناخت اولیه انسان از خدا، روش قرآن کریم برای معرفت خداوند چیست؟ «قسمت پ»
 ۶. کوتاه پاسخ یکی از راه‌هایی که قرآن کریم، برای درک وجود و نیز شناخت صفات و افعال خداوند به ما نشان داده است را بنویسید؟ «قسمت ت»
 ۷. تشخیصی قرآن کریم راه‌های گوناگونی را برای درک به ما نشان داده است.
- الف) چستی خداوند و نیز شناخت صفات و افعال او (ب) وجود خداوند و نیز شناخت صفات و افعال او

بیان این راه (اثبات نیازمند بودن جهان، در پیدایش خود)، به شرح زیر است:

مقدمه اول:

الف- اگر به خود نظر کنیم، خود را پدیده‌ای می‌یابیم که وجود و هستی‌مان از خودمان نیست.

ب- در اشبای پیرامون نیز که ببیندیشیم، آنها را همین‌گونه می‌بینیم؛ (۱- پدیده‌اند. ۲- وجودشان از خودشان نیست.)

پ- حیوانات، گیاهان، جمادات، زمین، ستاره‌ها و کهکشان‌ها، همه را پدیده‌هایی می‌یابیم که وجودشان از خودشان نبوده و نیست. (= ویژگی مشترک انسان با سایر پدیده‌ها)

۸. کامل پاسخ مقدمه اول در اثبات «نیازمندی جهان به خدا در پیدایش» را بنویسید. «قسمت الف تا پ»
۹. کوتاه پاسخ ویژگی مشترک انسان و سایر پدیده‌ها چیست؟ «وجودشان از خودشان نبوده و نیست.»
۱۰. کامل‌کردنی اگر به خود نظر کنیم، خود را می‌یابیم که از خودمان نیست.

- الف- پدیده‌ها، که وجودشان از خودشان نیست، (انْتُمْ الْفُقَرَاءُ) خودشان پدیده نباشد، برای موجود شدن نیازمند به پدیدآورنده‌ای هستند که بلکه وجودش از خودش باشد؛ (هُوَ الْغَنِيُّ)
- ب- همان طور که چیزهایی که شیرین نیستند، برای شیرین شدن نیازمند به چیزی هستند که خودش شیرین باشد. (مقدمه دوم و مفهوم بیت زیر)

پدیده‌ها را همان جامی این معنای را در رویت چنین بیان می‌کند:

«ذاتِ نایافته از هستی، بخش خشک ابری که بود ز آب تهی»
چون تواند که بود هستی بخش (بخش) در مصرع اول به معنای بهره و سهم است و در مصرع دوم به معنای عطا کردن.
ناید از وی صفت آب‌دهی

مقدمه
دوم:

پرسش‌های مفهومی: ۱- این ابیات، در اثبات نیازمندی جهان به خداوند در پیدایش، بیانگر کدام مقدمه آن است؟ مقدمه دوم
۲- این ابیات، بیانگر چه مفهومی در اثبات نیازمندی جهان به خدا در پیدایش است؟ این مفهوم که «پدیده‌های جهان که وجودشان از خودشان نیست، برای موجود شدن نیازمند به پدیدآورنده‌ای هستند که خودش پدیده نباشد، یعنی وجودش از خودش باشد؛ همان طور که چیزهایی که شیرین نیستند، برای شیرین شدن نیازمند به چیزی هستند که خودش شیرین باشد.»
ارتباط: هر دو بیت، بیانگر مفهوم مقدمه دوم در اثبات مفهوم آیه شریفه: «انْتُمْ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ» می‌باشند.

ت- آری در آفرینش نیز، یک موجود فقط در صورتی در وجود خود نیازمند به دیگری نیست که خودش ذاتاً موجود باشد. (وجودش از خودش باشد).

ث- در این صورت، چنین چیزی (که خودش ذاتاً موجود است) دیگر پدیده نیست و نیاز به پدیدآورنده نخواهد داشت؛ (هُوَ الْغَنِيُّ) همواره بوده است و همواره خواهد بود.

۱۱. کامل پاسخ مقدمه دوم در استدلال «نیازمندی جهان به خدا در پیدایش» را بنویسید. «قسمت الف تا ث»
۱۲. کامل پاسخ با ذکر یک مثال، توضیح دهید که یک موجود در چه صورت برای موجود شدن به یک پدیدآورنده نیازمند است؟ «الف و ب»
۱۳. کوتاه پاسخ یک موجود در چه صورتی در وجود خود نیازمند به دیگری نیست؟ «خودش ذاتاً موجود باشد.» (انسانی خرداد ۱۴۰۰)
۱۴. کامل پاسخ در چه صورت، یک موجود پدیده نیست و نیاز به پدیدآورنده ندارد؟ «قسمت ت و ث»
۱۵. تشخیصی این عبارت: «چیزهایی که شیرین نیستند، برای شیرین شدن به چیزی که خودش شیرین باشد، نیازمند هستند.»، مفهوم کدام بیت است؟ الف) «ما عدم‌هاییم و هستی‌های ما / تو وجود مطلق، فانی نما»
ب) «خشک ابری که بود ز آب تهی / ناید از وی صفت آب‌دهی»
۱۶. تشخیصی چیزی که همواره بوده است و همواره خواهد بود، باید از کدام ویژگی برخوردار باشد؟ الف) خودش ذاتاً موجود باشد. ب) پدیدآورنده‌ای باشد که وجودش از خودش نباشد.

الف- ما و همه پدیده‌های جهان، در پدید آمدن و هست شدن خود به آفریننده‌ای نیازمندیم که خودش پدیده نباشد (و الله هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ) و سرچشمه هستی باشد. (الله نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ)

ب- این وجود برتر و متعالی «خدا» نامیده می‌شود.

نتیجه:

۱۷. کامل پاسخ از دو مقدمه اول و دوم در اثبات «نیازمندی جهان به خدا در پیدایش»، چه نتیجه‌ای می‌توان گرفت؟ آن را بنویسید.
۱۸. تشخیصی کدام عبارت قرآنی، پدیده بودن خداوند را مردود می‌شمارد؟ الف) «انْتُمْ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ» ب) «هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ»

تفکر در متن

توضیحات قبل را به صورت یک استدلال، به طور خلاصه بنویسید. (استدلال «نیازمندی جهان به خدا در پیدایش» را به طور خلاصه بنویسید.)

مقدمه اول: ما و این جهان وجودمان از خودمان نیست و هستی‌مان از خودمان سرچشمه نمی‌گیرد.

مقدمه دوم: موجوداتی که وجودشان از خودشان نیست، برای موجود شدن نیازمند پدیدآورنده‌ای هستند که وجودش از خودش باشد.

نتیجه: ما و همه پدیده‌های جهان، در پدید آمدن و هست شدن نیازمند آفریننده‌ای هستیم که خودش پدیده نباشد و سرچشمه هستی باشد.

نیازمندی جهان به خدا در بقا

نیازمندی
مسجد به
بنّا:الف- شما حتماً نام **مسجد گوهرشاد** را که در جوار حرم مطهر **امام رضا**(ع) است، شنیده‌اید. شاید بارها آن را دیده و در آن نماز خوانده‌اید.ب- این مسجد یکی از شاهکارهای هنر ایرانیِ بازمانده از دورهٔ **تیموریان** است و جاذبهٔ زیادی برای گردشگران و زائران دارد.پ- این مسجد باشکوه همچنان **باقی** است (بدون نیاز به سازندگان آن)، اما از معمار و بنّا و کارگرانی که آن را با عشق و هنر بنا کرده‌اند، **خبری نیست**.۱۹. **کامل پاسخ** بنای مسجد گوهرشاد مربوط به چه دوره‌ای از تاریخ است؟ و چه رابطه‌ای با سازندگان آن دارد؟ «قسمت ب و پ»۲۰. **تشخیصی** نیازمندی مسجد گوهرشاد به سازندگان آن، مربوط به چیست؟ (الف) ساخته‌شدن (ب) ساخته‌شدن و بقا

سؤال:

آیا رابطهٔ **خدا با جهان** نیز مانند رابطهٔ **بنّا با مسجد** است؟ (نیازمندی مسجد به بنّا فقط مربوط به مرحلهٔ ساخته‌شدن است ولی نیازمندی جهان به خدا در دو مرحلهٔ پیدایش و بقا می‌باشد.)اگر اندکی دقت کنیم، درمی‌یابیم که یک **تفاوت بنیادین** میان این دو رابطه وجود دارد.الف- مسجد گوهرشاد از مصالح ساختمانی تشکیل شده
مانند خاک و سنگ و گچ و چوب و کاشی و ...
که هیچ کدام از آن‌ها را بنّا به وجود نیاورده استرابطهٔ بنّا با مسجد:
ب- هریک از این مصالح نیز **خواصی** دارند که
بنّا آن را ایجاد نمی‌کند.
بنّا نه چسبندگی گچ را ایجاد می‌کند و نه سختی و استحکام سنگ را؛پ- به عبارت دیگر
بنّا نه اجزای ساختمان را پدید آورده و نه **خواص** آن اجزا را. (بنّا خالق اجزا و خاصیت دهنده به اجزا نیست.)
کار بنّا فقط **جابه‌جا** کردن مواد و **چینش** آنها است. (بنّا تنها ناظم اجزا است.)۲۱. **کامل پاسخ** رابطهٔ بنّا با مسجد و اجزای آن چگونه است؟ (و یا نیازمندی مسجد به بنّا چگونه است؟) توضیح دهید. «الف تا پ»۲۲. **صحیح/غلط** کار بنّا، فقط جابه‌جا کردن مواد و پدید آوردن خواص آنها است.ت- اما خداوند، **خالق** سنگ و گچ و چوب، و خواص آنها و حتی **خالق** خود بنّا است. (این عبارت، علت دو قسمت «ث - ج» در زیر است.)ث- براین اساس
۱- **وجود بنّا و نیز وجود مصالح و خواص آنها**، همه وابسته به خداست (نیازمندی در پیدایش)

۲- و خداوند هر لحظه اراده کند، آنها از بین می‌روند و ساختمان متلاشی می‌گردد. (نیازمندی در بقا)

ج- به همین جهت،
جهان **همواره** و در هر «آن» به خداوند نیازمند است (نیازمندی جهان به خدا در بقا = آیه: «يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ»)
و این نیاز هیچ‌گاه قطع و یا کم نمی‌شود. (بیانگر نیازمندی ثابت و دائمی جهان به خداوند در بقا)چ- به عنوان مثال
می‌توان گفت که **رابطهٔ خداوند با جهان**، تا حدّی شبیه **رابطهٔ مولّد برق با جریان برق** است؛ (نیازمندی در پیدایش و بقا)
همین که مولّد متوقف شود، جریان برق هم قطع می‌گردد و لامپ‌های متصل به آن نیز خاموش می‌شوند.

ح- بنابراین، مسجد با ساخته شدن، از بنّا بی‌نیاز می‌شود، (یعنی ساخته‌های بشری، فقط در مرحلهٔ ساخته شدن و نظام یافتن به سازندهٔ خود نیاز دارند.)

نتیجه:
خ- اما موجودات، چنین نیستند
و پس از پیدایش نیز **همچنان**، مانند لحظهٔ نخستِ خلق شدن، به خداوند نیازمند هستند. (علت)
از این رو دائماً با زبان حال، به پیشگاه الهی عرض نیاز می‌کنند. (معلول جمله قبل)۲۳. **کامل پاسخ** استدلال کنید که: «آیا رابطهٔ جهان با خداوند، مانند رابطهٔ بنّا با مسجد است؟» «قسمت الف تا خ»۲۴. **کامل پاسخ** رابطهٔ خداوند با موجودات و جهان چگونه است؟ توضیح دهید. «قسمت ت تا ج»۲۵. **کامل پاسخ** نیازمندی جهان به خداوند چگونه است؟ با ذکر مثالی توضیح دهید. «قسمت ج و چ»۲۶. **کامل پاسخ** چرا جهان همواره و در هر «آن» به خداوند نیازمند است و این نیاز هیچ‌گاه قطع و یا کم نمی‌شود؟ «قسمت ت تا ج»۲۷. **کامل پاسخ** رابطهٔ خداوند با جهان، تا حدّی شبیه چیست؟ «چ» و این تشبیه، بیانگر چه حقیقتی است؟ «قسمت ج»۲۸. **کوتاه پاسخ** چرا موجودات دائماً با زبان حال، به پیشگاه الهی عرض نیاز می‌کنند؟ «قسمت خ» (سطر اوّل)

۲۹. تشخیصی: نیازمندی جهان به خداوند چگونه است؟

الف) همواره و در هر «آن» که بعد از پیدایش کم می‌شود. ب) همواره و در هر «آن» که هیچ‌گاه قطع و یا کم نمی‌شود.

۳۰. کامل پاسخ: نیازمندی مسجد به بنا و همچنین نیازمندی جهان به خداوند، تا چه زمانی ادامه دارد؟ «قسمت ج» چرا؟ «ت-ث»

۳۱. کوتاه پاسخ: ابیات زیر از نظر مفهومی، با کدام آیات قرآنی تناسب دارند؟ «دو آیه زیر که در قسمت تدبیر در قرآن آمده است.»

موضوع

نیازمندی جهان به خدا در بقا

د- زبان حال موجودات را مولوی این گونه بیان می‌کند:

- | | | |
|------------------------------------|-------------------------------|---|
| ۱) ما چو نایبیم و نوا در ما ز توست | ما چو کوهیم و صدادر ما ز توست | (بیانگر نیازمندی در پیدایش و بقا - البته بیشتر بیانگر نیازمندی در بقا = «كُلُّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ») |
| ۲) ما که باشیم ای تو ما را جان جان | تا که ما باشیم با تو در میان | (نفی شرک ربوبی = توحید در ربوبیت) |
| ۳) ما عدم‌هاییم و هستی‌های ما | تو وجود مطلق، فانی نما | (مصرع اول بیانگر مفهوم آیه: «أَنْتُمْ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ» - مصرع دوم: «وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ») |
| ۴) ما همه شیران ولی شیر علم | حمله‌مان از باد باشد دم به دم | (بیانگر نیازمندی در پیدایش و بقا - البته بیشتر بیانگر نیازمندی در بقا = «كُلُّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ») |

پرسش‌های مفهومی: ۱- این ابیات، به چه موضوعی اشاره دارند؟ «نیازمندی جهان به خداوند در دو مرحله پیدایش و بقا و البته بیشتر در مرحله بقا»
۲- این ابیات، بیانگر چه مفاهیمی هستند؟ عبارت‌هایی که بیانگر نیازمندی جهان به خداوند در مرحله بقا باشند، مانند این عبارت‌ها: الف- موجودات پس از پیدایش نیز همچنان، مانند لحظه نخست خلق شدن، به خداوند نیازمند هستند. (نیازمندی در بقا) ب- جهان همواره و در هر «آن» به خداوند نیازمند است و این نیاز هیچ‌گاه قطع و یا کم نمی‌شود. (نیازمندی در بقا) ج- رابطه جهان با خدا، تا حدی شبیه رابطه مولد برق با جریان برق است؛ همین که مولد متوقف شود، جریان برق هم قطع می‌گردد و لامپ‌های متصل به آن نیز خاموش می‌شوند.
ارتباط: این ابیات از نظر مفهومی با دو آیه زیر، تناسب داشته و نیازمندی جهان به خداوند را در دو مرحله وجود یافتن و بقا معرفی می‌کنند.

تدبیر در قرآن

«يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ

وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ

ای مردم شما به خداوند نیازمند هستید

و خدا است که (تنها) بی‌نیاز ستوده است. (فاطر، ۱۵)

پرسش‌های مفهومی: ۱- آیه: «أَنْتُمْ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ»، درباره چه موضوعی سخن می‌گوید؟ «نیازمندی مخلوقات به خداوند در مرحله پیدایش و بقا»

۲- مخاطب آیه: «أَنْتُمْ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ»، چه کسانی هستند؟ مخاطب آن، همه انسان‌ها هستند ولی مصداق نیازمندان به خدا، تمامی پدیده‌ها می‌باشند.

۳- علت فقیر و نیازمند بودن تمامی مخلوقات به خداوند چیست؟ در پدیده بودن آنهاست، زیرا هیچ یک از موجودات پیرامون ما وجودشان از خودشان نیست، لذا به وجودی مستقل و قائم بالذات نیازمندند.

۴- عبارت شریفه: «وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ»، به چه حقیقتی اشاره دارد؟ تنها وجود غنی و بی‌نیاز، خداوند است. او در هستی خود به دیگری محتاج نیست.

۵- با توجه به عبارت شریفه: «وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ»، علت بی‌نیاز بودن خداوند چیست؟ اینکه خداوند پدیده نیست و وجودش از خودش است.

۶- چرا جهان همواره و در هر «آن» به خداوند نیازمند است و این نیاز هیچ‌گاه قطع و یا کم نمی‌شود؟ چون وجود جهان و مخلوقاتش وابسته به خداست. (أَنْتُمْ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ)

ارتباط: این آیه و دو بیت: «ذاتِ نایافته از هستی، بخش ...»، بیانگر مقدمه دوم در اثبات نیازمندی جهان در پیدایش خود به آفریننده و خالق است.

«يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ

كُلَّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ

هر آنچه در آسمان‌ها و زمین است، پیوسته از او درخواست می‌کند.

او همواره دست اندرکار امری است» (رحمان، ۲۹)

پرسش‌های مفهومی: ۱- آیا نیازمندی مخلوقات به خداوند منحصر به مرحله پیدایش آنهاست؟ خیر، عبارت شریفه: «يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ»، به نیازمندی دائمی جهان به خدا در مرحله بقا اشاره دارد.

۲- این حقیقت که مخلوقات پیوسته از خداوند درخواست می‌کنند (يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ)، بیانگر چیست؟ نیازمندی آنان به خداوند در پیدایش و بقا و البته بیشتر بیانگر نیازمندی آنان به خداوند در مرحله بقا است.

۳- عبارت قرآنی: «كُلُّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ»: خداوند پیوسته در حال انجام کاری است، بیانگر چه حقیقتی است؟ این حقیقت که خداوند دنیا را آفریده است و آن را به حال خود رها نساخته است، بلکه پیوسته بر آن نظارت دارد و همواره امور هستی را تدبیر و اداره می‌کند. (ربوبیت الهی)

۴- کدام عبارت قرآنی، به نظارت و مدیریت دائمی خداوند بر جهان هستی اشاره دارد؟ عبارت قرآنی: «كُلُّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ»

تناسب معنایی: این آیه و آیه: «أَنْتُمْ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ...»، به نیازمندی مخلوقات در پیدایش و بقا به خداوند اشاره دارند.

ارتباط: عبارت قرآنی: «كُلُّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ»، بیانگر توحید در ربوبیت است. (درس ۲)

در آیات قبل تدبّر کنید و به سؤالات زیر پاسخ دهید.

- ۱- فکر می‌کنید چرا موجودات پیوسته از خداوند درخواست دارند؟ زیرا در تمامی جهات به خداوند نیازمندند. (أَنْتُمْ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ)
- ۲- نیاز انسان به خدا شامل چه چیزهایی می‌شود؟ هم در هستی خود که بالاترین داشته‌اوست و هم در سایر داشته‌ها که برآمده از نعمت وجود است. (پیدایش و بقا)
- ۳- منظور از اینکه خداوند هر لحظه دست اندرکار امری است، چیست؟ نیاز دائمی موجودات، لطف و فیض دائمی را طلب می‌کند؛ او هر لحظه دارای فیضی جدید و مستمر برای آفریده‌ها است. چنین نیست که عالم را آفریده و آن را به حال خود رها کرده باشد، بلکه همواره امور هستی را تدبیر و اداره می‌کند. بنابراین، او هر لحظه دست اندرکار امری است.

آگاهی، سرچشمه بندگی

انسان‌های ناآگاه نسبت به نیاز دائمی انسان به خداوند (در پیدایش و بقا) بی‌توجه‌اند؛
الف- تفاوت افراد ناآگاه و آگاه: اما انسان‌های آگاه دائماً سایه لطف و رحمت خدا را احساس می‌کنند و خود را نیازمند عنایات پیوسته او می‌دانند.

ب- هرچه معرفت انسان به خود و رابطه‌اش با خدا بیشتر شود، (علت)
۱- نیاز به او را بیشتر احساس
۲- و ناتوانی و بندگی خود را بیشتر ابراز می‌کند. (معلول)

پ- افزایش خودشناسی ← درک بیشتر فقر و نیاز ← افزایش بندگی

تأثیر
آگاهی
انسان
بر
بندگی
خدا:

ت- برای همین است که پیامبر گرامی ما، با آن مقام و منزلت خود در پیشگاه الهی، عاجزانه از خداوند می‌خواهد که برای یک لحظه هم، لطف و رحمت خاصش را از او نگیرد و او را به حال خود واگذار نکند:

پیامبر اکرم (ص)	آگاهی (به نیازمندی خود در پیدایش و بقا به خداوند)، سرچشمه بندگی	موضوع
«اللَّهُمَّ لَا تَكِلْنِي إِلَى نَفْسِي طَرْفَةَ عَيْنٍ أَبَدًا»		
خدا یا هیچ‌گاه مرا چشم به‌هم زدنی به خودم وامگذار»		
پرسش‌های مفهومی: ۱- رسول اکرم (ص) پس از افزایش معرفت به خود و رابطه‌اش با خداوند، چه درخواستی دارند؟ (ترجمه حدیث) ۲- این درخواست پیامبر (ص) از خداوند که: «اللَّهُمَّ لَا تَكِلْنِي إِلَى نَفْسِي طَرْفَةَ عَيْنٍ أَبَدًا»، نتیجه چه چیزی است؟ قسمت ب و پ ارتباط: این دعا، بیانگر توحید عملی و همچنین بیانگر «راز و نیاز با خدا و کمک خواستن از او»، از راه‌های تقویت اخلاص است. (درس ۳ و ۴) توضیح: این درخواست: «اللَّهُمَّ لَا تَكِلْنِي ...»، نتیجه آگاهی انسان به نیازمندی خود در پیدایش و بقا به خداوند، یعنی نتیجه درک مفهوم آیات: «يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ...» و «يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلُّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ» و ابیات: «ما چو نایم و نوا در ما ز توست ...» است که همگی بیانگر نیازمندی انسان به خدا در پیدایش و بقا می‌باشند.		

۳۲. کامل پاسخ ثمره درک نیازمندی دائمی انسان به خداوند بی‌نیاز چیست؟ توضیح دهید. «قسمت الف تا ت»
۳۳. کامل پاسخ تفاوت انسان‌های «ناآگاه» و «آگاه» در خصوص توجه به نیاز دائمی انسان به خداوند چه می‌باشد؟ «قسمت الف»
۳۴. کامل پاسخ بین معرفت انسان به خودش با بندگی خداوند، چه رابطه‌ای وجود دارد؟ آن را بنویسید. «قسمت ب و پ»
۳۵. کوتاه پاسخ درک بیشتر فقر و نیازمندی انسان به خدا، نتیجه چیست؟ «افزایش خودشناسی» و علت چه چیزی است؟ «افزایش بندگی»
۳۶. کامل پاسخ پیامبر گرامی اسلام (ص)، عاجزانه از خداوند چه چیزی را درخواست می‌کند؟ «قسمت ت» دلیل آن چیست؟ «قسمت ب»
۳۷. کامل کردنی انسان‌های دائماً سایه و خدا را احساس می‌کنند و خود را نیازمند عنایات پیوسته او می‌دانند.
۳۸. صحیح/غلط افزایش معرفت انسان به خود، موجب افزایش بندگی خداوند است. (ریاضی - شهریور ۱۴۰۳)
۳۹. صحیح/غلط درک بیشتر فقر و نیاز انسان به خدا نتیجه افزایش خودشناسی است. (انسانی - شهریور ۱۴۰۳)
۴۰. کامل کردنی افزایش خودشناسی ← درک بیشتر و ← افزایش

نور هستی

الف- قرآن کریم، رابطه میان خداوند و جهان هستی را با کلمه‌ای بیان می‌کند که در نظر اول برای ما شگفت‌انگیز می‌نماید.
اما پس از تفکر دقیق به معنای آن پی می‌بریم؛
رابطه میان خدا و جهان:

ب- قرآن کریم می‌فرماید: «اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ... خداوند نور آسمان‌ها و زمین است...»

موضوع	رابطه میان خداوند و جهان هستی از دیدگاه قرآن کریم	ب. قرآن کریم می‌فرماید: (نور، ۳۵)
	خداوند نور آسمان‌ها و زمین است ...	«اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ...»
	پرسش‌های مفهومی: ۱- این آیه، چه چیزی را به تصویر کشیده است؟ این آیه، رابطه میان خداوند و جهان هستی را با کلمه «نور آسمان‌ها و زمین» بیان می‌کند.	
	۲- اینکه «خداوند، نور آسمان‌ها و زمین است»، به چه معناست؟ اینکه تمام موجودات، وجود خود را از او می‌گیرند و به سبب او پیدا و آشکار می‌شوند و وجودشان به وجود او وابسته است.	
	۳- هستی بخش بودن خداوند، بیانگر چه واقعیت‌هایی در مورد موجودات است؟ «قسمت ت در پایین آیه»	
	ارتباط: آیه شریفه: «اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ»، بیانگر «توحید در خالقیت» و «قضای الهی» و «توحید محوری» است. (درس ۲-۵-۶)	
	تناسب معنایی: این آیه و بیت: «دلی کز معرفت نور و صفا دید ...» و دو بیتی: «به صحرا بنگرم صحرا تو بینم ...» و حدیث امام علی (ع): «مَا رَأَيْتُ شَيْئًا إِلَّا وَرَأَيْتُ اللَّهَ ...» که در ادامه آمده، بیانگر این مفهوم است که هر موجودی، در حدّ خودش تجلی خداوند و نشانگر حکمت، قدرت، رحمت و سایر صفات الهی است.	

رابطه
میان
خدا و جهان
در قرآن
کریم:

مفهوم
نور
هستی
بودن
خدا

الف- ما با نور خورشید، نور لامپ و انواع نورهای دیگر آشنا هستیم و می‌دانیم که خداوند از نورهایی نیست که از اجسام ناشی می‌شوند، یعنی منشأ مادی دارند.	
ب- پس، نور بودن خداوند به چه معناست؟ نور آن چیزی است که خودش پیدا و آشکار است و سبب پیدایی و آشکار شدن چیزهای دیگر نیز می‌شود.	
پ- نورهای معمولی (که منشأ مادی دارند) هم این خاصیت را دارند که خودش آشکارند و سبب آشکار شدن اشیای دیگر هم می‌شوند.	
۱- «وجود» خود را از او می‌گیرند،	
۲- به سبب او پیدا و آشکار شده و پا به عرصه هستی می‌گذارند	
۳- و وجودشان به وجود او وابسته است.	

۴۱. کامل پاسخ نور بودن خداوند، چه تفاوتی با نورهای مادی دارد؟ «قسمت الف تا ت»	
۴۲. کوتاه پاسخ نور چیست؟ «قسمت ب» و نورهای معمولی چه خاصیتی دارند؟ «قسمت پ»	
۴۳. کامل پاسخ منظور از «نور هستی» بودن خداوند، در آیه شریفه: «اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ»، چیست؟ «قسمت ت» (انسانی - خرداد ۱۴۰۳)	

ث- به همین جهت (نور هستی بودن خداوند)، هر چیزی در این جهان، و آیه‌ای از آیات الهی محسوب می‌شود. (مفهوم آیه قبل و سه بیت و حدیث ذیل)	
۱- تجلی خداوند (مفهوم آیات و حدیث صفحه بعد)	
۲- و نشانگر حکمت، قدرت، رحمت و سایر صفات الهی (نه ذات خدا) است.	
ج- در واقع، هر موجودی، در حدّ خودش (یعنی با ویژگی‌هایی که دارد)	
چ- از همین رو (جمله قبلی علت است)، آنان که به دقت و اندیشه در جهان هستی می‌نگرند، در هر چیزی خدا را مشاهده می‌کنند و علم و قدرت او را می‌بینند.	

نتیجه
هستی
بخش
بودن
خداوند

۴۴. کوتاه پاسخ هر چیزی در این جهان، بیانگر چیست؟ «قسمت ث» چرا؟ «قسمت ت»	
۴۵. تشخیصی چرا هر چیزی در این جهان، بیانگر وجود خالق و آیه‌ای از آیات الهی محسوب می‌شود؟ الف) «اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ» ب) «اللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ»	
۴۶. کامل پاسخ هر موجودی در حدّ خودش تجلی چه چیزی و نشانگر چیست؟ «قسمت ج» چرا؟ «قسمت ت»	
۴۷. کامل پاسخ آنان که به دقت و اندیشه در جهان هستی می‌نگرند، در هر موجودی چه چیزی را مشاهده می‌کنند؟ «قسمت ج» چرا؟ «قسمت ج»	
۴۸. کامل کردنی آنان که به دقت و اندیشه در جهان هستی می‌نگرند، در هر چیزی، و خدا را می‌بینند.	

ایات از:	در هر چیزی خدا را دیدن	موضوع
شیخ محمود شبستری: «دلی کز معرفت نور و صفا دید (علت) و به تعبیر بابا طاهر: «به صحرا بنگرم صحرا تو بینم به هر جا بنگرم کوه و در و دشت	به هر چیزی که دید اول خدا دید (معلول) به دریا بنگرم دریا تو بینم نشان از قامت رعنا تو بینم	
پرسش‌های مفهومی: ۱- این آیات، به چه مفهومی اشاره دارند؟ هر موجودی در این جهان، بیانگر وجود خالق و آیه‌ای از آیات الهی محسوب می‌شود. در واقع، هر موجودی، در حدّ خودش تجلی خداوند و نشانگر حکمت، قدرت، رحمت و سایر صفات الهی است. از همین رو، آنان که به دقت و اندیشه در جهان هستی می‌نگرند، در هر چیزی خداوند را مشاهده می‌کنند و علم و قدرت او را می‌بینند. ۲- در بیت اول، شرط مشاهده خداوند در هر چیزی، چه چیزی معرفی شده است؟ «مصرع اول یا داشتن پاکی و صفای قلب» تناسب معنایی: این آیات و حدیث امام علی (ع): «ما رأیت شیئاً الا و رأیت الله قبله و بعده و معه» و آیه شریفه: «الله نور السموات و الارض»، به مفهوم «خداوند نور هستی است»، اشاره دارند. ارتباط: با هر چیزی خدا را دیدن، بیانگر «افزایش معرفت به خداوند» به منظور رسیدن به «حقیقت بندگی و اخلاص» است. (درس ۴)		

(ادامه)
نتیجه
نور هستی
بودن خدا

تفکک در حدیث

امیرالمؤمنین علی (ع) می‌فرماید: «ما رأیت شیئاً الا و رأیت الله قبله و بعده و معه: هیچ چیزی را ندیدم مگر این که **خداوند را** قبل و بعد و با آن دیدم.»

پرسش‌های مفهومی: ۱- این حدیث، به چه مفهومی از کتاب درسی اشاره دارد؟ هر موجودی در این جهان بیانگر وجود خالق و آیه‌ای از آیات الهی محسوب می‌شود. در واقع، جهان جلوه حق است و هر موجودی، در حدّ خودش تجلی خداوند و نشانگر حکمت، قدرت، رحمت و سایر صفات الهی است.

۲- امام علی (ع) در عبارت: «رأیت الله قبله»، به چه نکته‌ای اشاره دارد؟ وقتی آن حضرت با نگاه دقیق خود به اشیای پیرامون خود می‌نگرند، در می‌یابند که همه این اشیا پدیده‌هایی هستند که **قبلاً نبوده‌اند، پس حتماً علتی آنها را به وجود آورده است، پس به خالق آن (توحید در خالیت - درس ۲) پی می‌برند.**

۳- تعبیر «معه»، به چه مفهومی اشاره دارد؟ وقتی پدیده‌ای که سرتاسر نیاز و فقیر است، در حال حاضر وجود دارد، پس **بقای آن مرهون خداست.**

۴- تعبیر «بعده»، به چه نکته‌ای اشاره دارد؟ وقتی ایشان می‌بینند که این پدیده بعد از مدتی از بین می‌رود، می‌دانند که تنها خداست که خالق موت و حیات است پس در **فنا یک شیء نیز باز خدا را مشاهده می‌کنند.**

تناسب معنایی: این روایت و آیه: «الله نور السموات و الارض» و بیت: «دلی کز معرفت نور و صفا دید / به هر چیزی که دید، اول خدا دید» و دو بیتی: «به صحرا بنگرم صحرا تو بینم / به دریا بنگرم دریا تو بینم» و «به هر جا بنگرم کوه و در و دشت / نشان از قامت رعنا تو بینم»، همگی به این موضوع اشاره دارند که «هر موجودی، در حدّ خودش تجلی خداوند و نشانگر حکمت، قدرت، رحمت و سایر صفات الهی» است.

ارتباط: این حدیث، بیانگر «افزایش معرفت به خداوند»، از راه‌های رسیدن به «حقیقت بندگی و اخلاص» است. (درس ۴)

نکته طلایی: این حدیث، نتیجه توجه به این فرمایش پیامبر (ص): «أَفْضَلُ الْعِبَادَةِ إِدْمَانُ التَّفَكُّرِ فِي اللَّهِ وَ فِي قُدْرَتِهِ» است.

مقصود امیرالمؤمنین از اینکه می‌فرماید قبل و بعد و همراه هر چیزی خدا را دیدم چه می‌باشد؟ یعنی خداوند در همه چیز و در همه جا حضور دارد.

۱- معرفتی عمیق و والا است که در نگاه نخست مشکل به نظر می‌آید،	الف- اینکه انسان بتواند با هر چیزی خدا را ببیند (حدیث و آیات قبل)، ب- اگر قدم پیش گذاریم و با عزم و تصمیم قوی حرکت کنیم، (علت) و لذت چنین معرفتی (با هر چیزی خدا را دیدن) را به ما خواهد چشاند. (معلول)	معرفتی عمیق و والا:
۲- اما هدفی قابل دسترس است،		
که پاکی و صفای قلب دارند.		
به یقین خداوند نیز کمک خواهد کرد		

۴۹. [کامل پاسخ] اینکه انسان بتواند با هر چیزی، خدا را ببیند، چگونه معرفتی است؟ و در چه صورت، خداوند، لذت آن را به ما خواهد چشاند؟ «الف و ب»
۵۰. [کوتاه پاسخ] توانایی با هر چیزی خدا را دیدن، به خصوص برای چه کسانی، ممکن است؟ چرا؟ «قسمت الف»
۵۱. [کوتاه پاسخ] چرا رسیدن به معرفت عمیق درباره خداوند، برای نوجوانان و جوانان آسان‌تر است؟ «پاکی و صفای قلب دارند.» (دیماه ۱۴۰۰)
۵۲. [تشخیصی] دستیابی به این معرفت که: «ما رأیت شیئاً الا و رأیت الله قبله و بعده و معه»، به خصوص برای کدام گروه هدفی قابل دسترس است؟ الف) جوانان و نوجوانان که پاکی و صفای قلب دارند. ب) جوانان و نوجوانان که تفکر و اندیشه خداجویی دارند.

ناتوانی در شناخت ذات و چیستی خداوند

سؤال: آیا می‌توان به ذات خداوند پی برد و چیستی او را مشخص کرد؟

مانند گیاهان، حیوان‌ها، ستارگان و کهکشان‌ها؛ حتی کهکشان‌های بسیار دور هم ممکن است روزی شناسایی شوند و انسان بتواند به ماهیت و ذات (یا چیستی) آنها دست یابد.	درسته اول موضوعاتی هستند که در محدوده شناخت ما قرار می‌گیرند،	در پاسخ می‌گوییم: ۱- موضوعاتی که می‌خواهیم درباره آنها شناخت پیدا کنیم دو دسته‌اند:
چنین موضوعاتی را دارد، زیرا همه آنها اموری محدود هستند.	در حقیقت، ذهن ما توان و گنجایش فهم چیستی و ذات	
زیرا لازمه شناخت هر چیزی احاطه و دسترسی به آن است.	دسته دوم موضوعاتی که نامحدودند و ذهن ما گنجایش درک آنها را ندارد؛	
ذات امور نامحدود را تصور کنیم و چگونگی وجودشان را دریابیم.	در واقع، ما به دلیل محدود بودن ذهن خود نمی‌توانیم	

۵۳. کامل پاسخ) موضوعاتی که می‌خواهیم درباره آنها شناخت پیدا کنیم، چند دسته‌اند؟ نام برده و توضیح دهید. «دسته اول و دوم»
۵۴. کامل پاسخ) ذهن انسان، توان و گنجایش فهم چیستی و ذات چه موضوعاتی را دارد؟ چرا؟ «دسته اول»
۵۵. کامل پاسخ) ذهن ما انسان‌ها، گنجایش درک چه موضوعاتی را ندارد؟ چرا؟ «دسته دوم»
۵۶. کوتاه پاسخ) آیا ذهن ما توان و گنجایش فهم چیستی و ذات کهکشان‌های بسیار دور را هم دارد؟ چرا؟ «دسته اول»

الف- خداوند حقیقتی نامحدود دارد در نتیجه، ذهن ما نمی‌تواند به حقیقت او احاطه پیدا کند و ذاتش را شناسایی نماید.

ب- بنابراین، با اینکه ما به وجود خداوند به عنوان آفریدگار و صفات او را می‌توانیم بشناسیم، جهان پی می‌بریم اما نمی‌توانیم ذات و چیستی او را دریابیم.

۲- دلیل

ناتوانی انسان از شناخت ذات خدا:

بد از همین روی پیامبر اکرم (ص) فرموده است:

«تَفَكَّرُوا فِي كُلِّ شَيْءٍ وَلَا تَفَكَّرُوا فِي ذَاتِ اللَّهِ» در همه چیز تفکر کنید ولی در ذات خداوند تفکر نکنید.

پرسش‌های مفهومی: ۱- چرا در این حدیث، از تفکر در ذات و چیستی خدا، منع شده‌ایم؟ چون خداوند متعال حقیقتی نامحدود دارد؛ در نتیجه، ذهن ما نمی‌تواند به حقیقت او احاطه پیدا کند و ذاتش را شناسایی نماید. (لا تَفَكَّرُوا فِي ذَاتِ اللَّهِ)

۲- دلیل توصیه به تفکر در آیات الهی، در این حدیث چیست؟ ما با تفکر در مخلوقات خداوند، می‌توانیم به وجود (و هستی) خداوند به عنوان آفریدگار جهان پی ببریم و صفات و اسماء او را بشناسیم. (تَفَكَّرُوا فِي كُلِّ شَيْءٍ)

توضیح: بیت: «دلی کز معرفت نور و صفا دید...» و دو بیتی بابا طاهر: «به صحرا بنگرم صحرا تو بینم» و حدیث: «ما رَأَيْتُ شَيْئًا إِلَّا وَ رَأَيْتُ اللَّهَ...»، و هر عبارتی که ما را به دقت و تأمل در جهان هستی دعوت کند، یاریگر ما در شناخت صفات (نه ذات) خداوند هستند.

۵۷. کامل پاسخ) چرا انسان‌ها نمی‌توانند به «ذات و چیستی خداوند متعال» پی ببرند؟ توضیح دهید. «الف و ب» (ریاضی - خرداد ۱۴۰۳)
۵۸. کامل پاسخ) درک چه چیزی از خداوند، برای ما امکان‌پذیر است؟ و شناخت چه چیزی از او برای ما ممکن نیست؟ «قسمت ب»
۵۹. کوتاه پاسخ) پیامبر اسلام (ص) در مورد خداوند، ما را به تفکر در چه چیزی دعوت می‌کند و از تفکر در چه چیزی باز می‌دارد؟ «پ» (ریاضی خرداد ۱۳۹۹)
۶۰. صحیح/غلط) خداوند حقیقتی نامحدود دارد و انسان می‌تواند به حقیقت او احاطه پیدا کرده و ذاتش را بشناسد. (ریاضی شهریور ۱۴۰۰)
۶۱. تشخیصی) شناخت کدام مورد برای ما امکان‌پذیر است؟
- الف) وجود و هستی خداوند و صفات و افعال او ب) وجود و ماهیت خداوند و صفات و اسماء او

اندیشمندی و تحقیق

با وجود شباهت‌های ظاهری رابطه خدا و جهان با رابطه ساعت‌ساز و ساعت، تفاوت‌های این دو رابطه را بنویسید.

۱- وجود جهان از خداست، اما وجود ساعت از ساعت‌ساز نیست و او فقط اجزای ساعت را تنظیم می‌کند.

۲- دوام و بقای ساعت، وابسته به ساعت‌ساز نیست، اما بقای جهان وابسته به خداوند است.

الف) با تدبیر در آیات قرآن و روایات، به سؤالات زیر پاسخ دهید.

۱	کدام گزینه، بیانگر نیازمندی انسان به خداوند است؟ الف) «اللَّهُمَّ لَا تَكِلْنِي إِلَى نَفْسِي طَرْفَةَ عَيْنٍ أَبَدًا» ب) «تَفَكَّرُوا فِي كُلِّ شَيْءٍ وَلَا تَفَكَّرُوا فِي ذَاتِ اللَّهِ»	۰/۵ (ریاضی - خرداد ۱۴۰۴)
۲	منظور از «نور هستی» بودن خداوند، در آیه شریفه: «اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ» چیست؟	۱ (ریاضی - خرداد ۱۴۰۰) و (انسانی - خرداد ۱۴۰۳)
۳	با توجه به عبارت قرآنی: «اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ...»، خداوند نور هستی است. یعنی تمام موجودات خود را از او می‌گیرند.	۰/۵ (ریاضی خارج کشور - خرداد ۱۴۰۲)
۴	براساس حدیث پیامبر(ص): «تَفَكَّرُوا فِي كُلِّ شَيْءٍ وَلَا تَفَكَّرُوا فِي ذَاتِ اللَّهِ»، چرا انسان از تفکر در ذات الهی نهی شده است؟	۰/۵ (ریاضی - خرداد ۱۳۹۵) و (ریاضی - شهریور ۱۴۰۰)
۵	با توجه به آیه شریفه: «يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ»، نیاز انسان به خدا شامل چه چیزهایی می‌شود؟	۰/۵ (ریاضی - دیماه ۱۳۹۷) و (ریاضی - شهریور ۱۴۰۰)
۶	چرا رسول خدا(ص) می‌فرماید: «در همه چیز تفکر کنید ولی در ذات خداوند تفکر نکنید»؟	۰/۵ (ریاضی - دیماه ۱۳۹۴) و (ریاضی - شهریور ۱۴۰۰)

ب) درستی یا نادرستی عبارات‌های زیر را با علامت (ص/غ) مشخص کنید.

۷	اندیشه مانند بذری است که برگ و بار آن در دل و قلب انسان ظاهر می‌گردد. ()	۰/۵
۸	استعدادهای خدادادی، امید به آینده‌ای زیباتر را نوید می‌بخشد و می‌تواند برترین عبادت‌ها باشد. ()	۰/۵
۹	شناخت اولیه هر انسانی از خداوند، از طریق تفکر در آیات و نشانه‌های الهی است. ()	۰/۵
۱۰	قرآن کریم راه مشخصی را برای درک وجود و نیز شناخت صفات و افعال خداوند به ما نشان می‌دهد. ()	۰/۵
۱۱	تمامی پدیده‌ها، وجودشان از خودشان نبوده و نیست. ()	۰/۵
۱۲	پدیده‌ها، برای موجود شدن نیازمند به پدیده‌ای هستند که وجودش از خودش باشد. ()	۰/۵
۱۳	یک موجود فقط در صورتی نیازمند به دیگری نیست که خودش ذاتاً موجود باشد. ()	۰/۵ (ریاضی - مرداد ۱۳۹۹)
۱۴	مطابق آیه: «يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ»، پدیده‌ها نیازمند به پدیدآورنده‌ای هستند که وجودش از خودش باشد. ()	۰/۵
۱۵	تنها چیزی که ذاتاً موجود باشد، دیگر پدیده نیست. ()	۰/۵
۱۶	هر وجودی نیازمند پدیدآورنده است. ()	۰/۲۵ (ریاضی - شهریور ۱۴۰۲)
۱۷	مسجد گوهرشاد در ارتباط با سازندگان آن، همچنان باقی است. ()	۰/۵
۱۸	کار بنا، فقط جابه‌جا کردن مواد و پدید آوردن خواص آنها است. ()	۰/۵
۱۹	رابطه خدا با انسان مانند رابطه مسجد با سازنده آن است که قطع نمی‌شود. ()	۰/۵ (ریاضی - دیماه ۱۳۹۸)
۲۰	خداوند خالق بنا و مصالح و خواص آنهاست، بر این اساس، هر لحظه اراده کند، آنها از بین می‌روند و ساختمان متلاشی می‌گردد. ()	۰/۵
۲۱	رابطه خداوند با جهان، تا حدی شبیه رابطه مولد برق با جریان برق است که پس از پدیدار شدن، کم می‌شود. ()	۰/۵
۲۲	«نیازمندی جهان به خداوند»، گاهی قطع یا کم می‌شود. ()	۰/۵ (ریاضی - خرداد ۱۴۰۴)
۲۳	موجودات، پس از پیدایش نیز همچنان، مانند لحظه نخست خلق شدن، به خداوند نیازمند هستند. ()	۰/۵

۲۴	زبان حال دائمی موجودات، عرض نیاز به خداوند هم در مرحله پیدایش و هم در مرحله بقاست. ()	(ریاضی - خرداد ۱۴۰۲)	۰/۲۵
۲۵	انسان‌های آگاه، دائماً سایه لطف و رحمت خدا را احساس می‌کنند و خود را نیازمند عنایات پیوسته او می‌دانند. ()		۰/۵
۲۶	هر چه معرفت انسان به خود و رابطه‌اش با خداوند بیشتر شود، احساس نیاز او به خداوند نیز بیشتر می‌گردد. ()	(ریاضی - دیماه ۱۴۰۱)	۰/۲۵
۲۷	افزایش معرفت انسان به خود، موجب افزایش بندگی خداوند است. ()	(ریاضی - شهریور ۱۴۰۳)	۰/۵
۲۸	درک بیشتر فقر و نیاز انسان به خدا نتیجه افزایش خودشناسی است. ()	(انسانی - شهریور ۱۴۰۳)	۰/۵
۲۹	قرآن کریم، رابطه میان خداوند و جهان هستی را با عبارت شریفه: «اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ» بیان می‌کند. ()		۰/۲۵
۳۰	خداوند، نور هستی است. یعنی تمام موجودات، به سبب او پا به عرصه هستی می‌گذارند. ()		۰/۵
۳۱	خداوند، نور هستی است. به همین جهت، هر چیزی در این جهان، بیانگر وجود مخلوق و آیه‌ای از آیات او محسوب می‌شود. ()		۰/۵
۳۲	هر موجودی، در حدّ خودش تجلی ذات خداوند و نشانگر حکمت، قدرت، رحمت و سایر صفات الهی است. ()		۰/۵
۳۳	آنان که به دقت و اندیشه در جهان هستی می‌نگرند، در هر چیزی خدا را مشاهده می‌کنند و علم و قدرت او را می‌بینند. ()		۰/۵
۳۴	رسیدن به معرفتی عمیق و والا درباره خداوند متعال، برای نوجوانان و جوانان که پاکی و صفای قلب دارند، آسان‌تر است. ()		۰/۵
۳۵	ذهن ما توان و گنجایش فهم چیستی و ذات کهکشان‌های بسیار دور را هم دارد. ()		۰/۵
۳۶	انسان می‌تواند به شناخت صفات و افعال الهی دست یابد. ()	(ریاضی - شهریور ۱۴۰۴)	۰/۵
۳۷	فقط پیامبران و امامان، می‌توانند ذات خداوند را بشناسند و درک کنند. ()	(انسانی - شهریور ۱۴۰۱)	۰/۵
۳۸	خداوند حقیقتی نامحدود دارد؛ در نتیجه ذهن ما نمی‌تواند به حقیقت او احاطه پیدا کند. ()	(ریاضی - خرداد ۱۴۰۰)	۰/۵
۳۹	شناخت صفات و ویژگی‌های خداوند، از راه شناخت مخلوقاتش تا حدودی امکان‌پذیر است. ()	(ریاضی - خرداد ۱۳۹۴)	۰/۵

پ) جای خالی عبارت‌های زیر را با کلمات مناسب کامل کنید.

۴۰	انسان براساس خدا را می‌یابد و حضورش را درک می‌کند که به آن شناخت اولیه گویند.	(ریاضی - خرداد ۱۴۰۲)	۰/۵
۴۱	گرچه ما به وجود خداوند به عنوان آفریدگار جهان پی می‌بریم، اما نمی‌توانیم او را در یابیم.	(ریاضی - دیماه ۱۴۰۱)	۰/۲۵
۴۲	خداوند نور هستی است، یعنی تمام موجودات خود را از او می‌گیرند.	(ریاضی - دیماه ۱۴۰۰)	۰/۵
۴۳	انسان می‌تواند صفات و اسماء الهی را بشناسد، اما نمی‌تواند به خداوند پی ببرد.	(انسانی - دیماه ۱۳۹۷)	۰/۵
۴۴	موجودات در مرحله پیدایش و به خداوند نیازمندند.	(ریاضی - خرداد ۱۳۹۲)	۰/۵

ت) به سؤالات زیر پاسخ کوتاه دهید.

۴۵	نیاز انسان به خداوند شامل چه چیزهایی می‌شود؟	(ریاضی - خرداد ۱۴۰۴)	۰/۵
۴۶	تفاوت بنیادین رابطه بین مصنوعات بشری (مسجد، مدرسه و ...) و سازندگان آنها با رابطه بین جهان آفرینش و خداوند را بنویسید. (انسانی - شهریور ۱۴۰۳)		۰/۵
۴۷	چرا معرفت عمیق و والا برای جوانان و نوجوانان آسان‌تر است؟	(انسانی - دیماه ۱۴۰۲)	۰/۵
۴۸	بیت: «دلی کز معرفت نور و صفا دید / به هر چیزی که دید اول خدا دید»، چه شناختی را ممکن می‌داند؟	(ریاضی - دیماه ۱۴۰۲)	۰/۵
۴۹	در چه صورتی، وجودی همواره بوده و خواهد بود؟	(ریاضی - دیماه ۱۴۰۲)	۰/۵
۵۰	با توجه به بیت: «دلی کز معرفت نور و صفا دید / به هر چیزی که دید اول خدا دید»، «در هر چیزی، اول خدا را دیدن» مشروط به چیست؟	(ریاضی - شهریور ۱۴۰۲)	۰/۵
۵۱	با توجه به استدلال نیازمندی جهان به خداوند در پیدایش، از بیت: «خشک ابری که بود ز آب تهی / ناید از وی صفت آب‌دهی»، چه مفهومی دانسته می‌شود؟	(ریاضی - شهریور ۱۴۰۲)	۰/۵
۵۲	«خدا را با هر چیزی دیدن»، برای انسان، چگونه معرفتی است؟	(ریاضی - خرداد ۱۴۰۲)	۰/۵
۵۳	علت نهی پیامبر (ص) در حدیث: «در همه چیز تفکر کنید ولی در ذات خداوند تفکر نکنید». چیست؟	(ریاضی خارج از کشور - خرداد ۱۴۰۲)	۰/۵
۵۴	چرا رسیدن به معرفت عمیق «خدا را با هر چیزی دیدن»، هدفی قابل دسترس به ویژه برای نوجوانان و جوانان است؟	(ریاضی - دیماه ۱۴۰۱)	۰/۵

۵۵	در آفرینش، یک موجود، در چه صورتی در وجود خود نیازمند به دیگری نیست؟	(انسانی - خرداد ۱۴۰۰) و (انسانی - دیماه ۱۴۰۰)	۰/۵
۵۶	چرا پیامبر اسلام (ص) عاجزانه از خداوند می‌خواهد که او را به حال خود واگذار نکند؟	(ریاضی - خرداد ۱۳۹۹)	۰/۵
۵۷	با توجه به آیه: «أَنْتُمْ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ»، نیاز انسان به خدا شامل چه چیزهایی می‌شود؟	(ریاضی - خرداد ۱۳۹۹)	۰/۵
۵۸	ثمره درک نیازمندی به خدای بی‌نیاز چیست؟	(ریاضی - شهریور ۱۳۹۸)	۰/۵
۵۹	چرا قرآن، خداوند را نور آسمان‌ها و زمین معرفی کرده است؟	(ریاضی - شهریور ۱۳۹۵)	۰/۵
۶۰	«تور بودن خدا» به چه معنی است؟	(ریاضی - دیماه ۱۳۹۳)	۰/۵
۶۱	جهان هستی در چه مراحل نیازمند خدا است؟	(ریاضی - اسفند ۱۳۹۰) و (ریاضی - خرداد ۱۳۹۱)	۰/۵

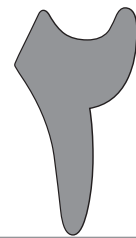
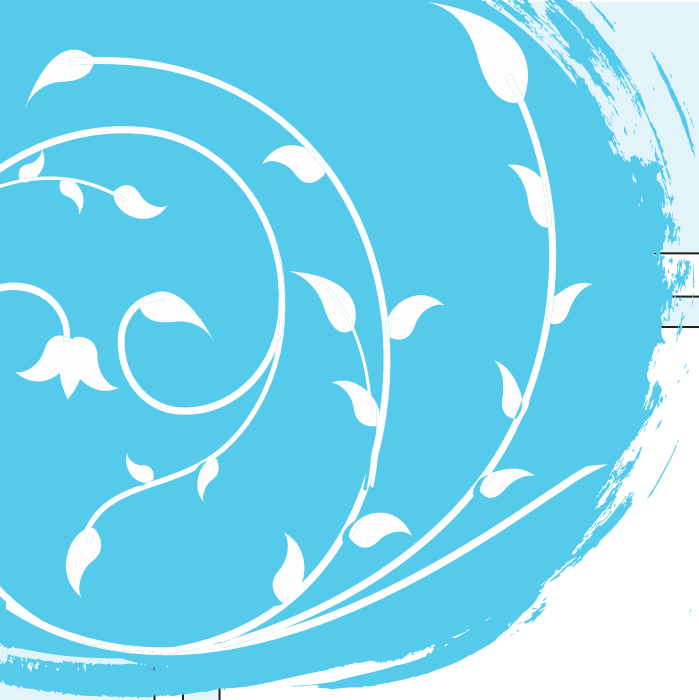
ث) گزینه صحیح را انتخاب کنید.

۶۲	رابطه «جهان با خداوند»، «در بقا»، مانند کدام یک از موارد است؟ (۱) پرتو نور با منبع نور (۲) میز با تجار	(ریاضی - شهریور ۱۴۰۳)	۰/۵
۶۳	منظور از شناخت اولیه خداوند، کدام گزینه است؟ (۱) تفکر درباره نیازمند بودن جهان به خدا در پیدایش (۲) درک حضور خدا بر اساس فطرت خویش	(ریاضی - خرداد ۱۴۰۳)	۰/۵
۶۴	رابطه خداوند با جهان را تا حدی می‌توان، به چه چیزی تشبیه نمود؟ (۱) ساعت‌ساز با ساعت (۲) مولد برق با جریان برق	(ریاضی - شهریور ۱۴۰۰)	۰/۵
۶۵	کدام آیه شریفه، علت اینکه «موجودات پیوسته از خداوند درخواست دارند» را بیان می‌کند؟ (۱) «أَنْتُمْ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ» (۲) «يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ»	(ریاضی - ۱۴۰۱)	۰/۵
۶۶	بیت: «ما همه شیران ولی شیر علم / حمله‌مان از باد باشد دم به دم»، مفهوم کدام آیه شریفه را بیان نموده است؟ (۱) «وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ» (۲) «يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ»	(زبان - ۱۴۰۰)	۰/۵
۶۷	پیام کدام آیه شریفه، بیانگر این است که هر موجودی در حدّ خودش تجلی خداوند و نشانگر حکمت و قدرت الهی است؟ (۱) «كُلُّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ» (۲) «اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ»	(تجربی - ۹۹)	۰/۵
۶۸	مایه طراوت و زیبایی بهار جوانی و شکوفایی استعدادهای انسان، کدام است؟ (۱) «ادمان التفكير في الله و في قدرته» (۲) «أَنْتُمْ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ»	(تجربی - ۹۹)	۰/۵
۶۹	نیازمندی مخلوقات به خداوند متعال در هر «آن»، در کدام بیت، بیان شده است؟ (۱) «ما چو ناییم و نوا در ما ز توست / ما چو کوهیم و صدا در ما ز توست» (۲) «دلی کز معرفت نور و صفا دید / به هر چیزی که دید اول خدا دید»	(ریاضی - ۹۸)	۰/۵

ج) به سؤالات زیر پاسخ کامل دهید.

۷۰	چرا در قرآن کریم برای بیان رابطه میان خداوند و جهان هستی از اصطلاح «تور» استفاده شده است؟	(ریاضی - شهریور ۱۴۰۴)	۱/۵
۷۱	چرا انسان‌ها نمی‌توانند به «ذات و چیستی خداوند متعال» پی ببرند؟ توضیح دهید.	(ریاضی - خرداد ۱۴۰۳)	۱
۷۲	نیازمندی موجودات و جهان به خدا در پیدایش را با ذکر دو مقدمه و یک نتیجه استدلال کنید.	(ریاضی خرداد ۱۴۰۱) و (ریاضی خارج از کشور - خرداد ۱۴۰۲)	۱
۷۳	چرایی عجز انسان در پی بردن به ذات باریتعالی را تحلیل کنید.	(ریاضی - دیماه ۱۴۰۲)	۱
۷۴	نیازمندی جهان به خدا در پیدایش را با استدلال ثابت کنید.	(ریاضی - خرداد ۱۴۰۱)	۱/۵
۷۵	چرا انسان در شناخت ذات و چیستی خداوند ناتوان است؟	(ریاضی - دیماه ۱۳۹۶) و (انسانی - خرداد ۱۳۹۸) و (ریاضی - دیماه ۱۳۹۸) و (ریاضی - دیماه و شهریور ۱۳۹۹)	۱
۷۶	چرا خداوند، در قرآن کریم، خود را نور آسمان‌ها و زمین معرفی کرده است؟	(ریاضی - خرداد ۱۳۹۳)	۰/۵
۷۷	از چه مقدماتی به این نتیجه می‌توان رسید که «جهان در هستی خود نیازمند به خداست»؟	(ریاضی - اسفند ۱۳۹۰)	۱

پیروز باشید.



بخش

پاسخ نامه تشریحی

◀ پاسخ سؤالات طبقه بندی شده نهایی (درس ۱ تا ۱۰)

ایجاد نکرده‌اند، اما خداوند هم اجزای جهان را به وجود آورده هم خواص آنها را ایجاد کرده است. (۰/۵)

- ۴۷ زیرا جوانان و نوجوانان دارای پاکی و صفای قلب هستند. (۰/۵)
 ۴۸ «خدا را در هر چیزی دیدن» که یک شناخت عمیق و والا است. (۰/۵)
 ۴۹ در صورتی که وجودش از خودش باشد. / پدیده نباشد / پدید آورنده باشد. (۰/۵)
 ۵۰ دل یا قلب انسان از پاکی و صفا برخوردار شود. (۰/۵)
 ۵۱ پدیده، نیازمند است و نمی‌تواند هستی‌بخش باشد. (۰/۵) (هر چیز که وجودش از خودش باشد، هستی‌بخش است.)

۵۲ معرفتی عمیق و والا است که در نگاه نخست، مشکل به نظر می‌آید، اما هدفی قابل دسترس است. (۰/۵)
 ۵۳ چون خداوند حقیقتی نامحدود دارد و ذهن ما نمی‌تواند آن را تصور کرده و به چیستی و ذات او پی ببرد. (۰/۵)

- ۵۴ زیرا جوانان و نوجوانان دارای پاکی و صفای قلب هستند. (۰/۵)
 ۵۵ در صورتی که خودش ذاتاً موجود باشد. (۰/۵)
 ۵۶ زیرا هر چه معرفت انسان به خود و رابطه‌اش با خدا بیشتر شود، نیاز به او را بیشتر احساس و ناتوانی و بندگی خود را بیشتر ابراز می‌کند. (۰/۵)

- ۵۷ نیاز در پیدایش و بقا (۰/۵) ۵۸ افزایش عبودیت و بندگی (۰/۵)
 ۵۹ چون تمام موجودات به خدا وابسته‌اند یا وجود خود را از خدا می‌گیرند. (۰/۵)
 ۶۰ تمام موجودات، وجود خود را از او می‌گیرند و به سبب او آشکار می‌شوند. (۰/۵)
 ۶۱ در پیدایش و بقا (۰/۵) ۶۲ گزینه (۱) (۰/۵)
 ۶۳ گزینه (۲) (۰/۵) ۶۴ گزینه (۲) (۰/۵)

۶۵ گزینه (۱) (۰/۵) وابسته بودن دائمی مخلوقات به خداوند در گزینه (۲) ولی علت این وابستگی در گزینه (۱) آمده است.

- ۶۶ گزینه (۲) (۰/۵) ۶۷ گزینه (۲) (۰/۵)
 ۶۸ گزینه (۱) (۰/۵) ۶۹ گزینه (۱) (۰/۵)

۷۰ نور آن چیزی است که خودش پیدا و آشکار است (۰/۲۵) و سبب پیدایی و آشکار شدن چیزهای دیگر نیز می‌شود. (۰/۲۵) خداوند نور هستی است. یعنی تمام موجودات «وجود» خود را از او می‌گیرند، به سبب او پیدا و آشکار شده و پا به عرصه هستی می‌گذارند و وجودشان به وجود او وابسته است. (۰/۷۵) به همین جهت در قرآن کریم، رابطه میان خداوند و جهان هستی با اصطلاح «نور» بیان شده است.

۷۱ زیرا لازمه شناخت هر چیزی احاطه و دسترسی به آن است. ذهن مامحدود، ذات و حقیقت خداوند نامحدود است. پس نمی‌توانیم به ذات نامحدود خداوند احاطه یابیم و او را بشناسیم. (۱)
 ۷۲ مقدمه اول: ما و همه موجودات جهان پدیده هستیم و وجودمان از خودمان نیست (۰/۵) مقدمه دوم: پدیده‌ها که وجودشان از خودشان نباشد برای موجود شدن نیازمند به پدیدآورنده‌ای هستند که خودش پدیده نباشد بلکه وجودش از خودش باشد. (۰/۵) نتیجه: ما و همه پدیده‌های جهان در پدیدآمدن و هست شدن خود به آفریننده‌ای نیازمندیم که خودش پدیده نباشد و سرچشمه هستی باشد. این وجود برتر و متعالی «خدا» نامیده می‌شود. (۰/۵)

- ۷۳ مراجعه شود به پاسخ پرسش ۷۱. ۷۴ مراجعه شود به پاسخ پرسش ۷۲.
 ۷۵ مراجعه شود به پاسخ پرسش ۷۱. ۷۶ چون تمام موجودات، وجود خود را از او می‌گیرند و به سبب او پیدا و آشکار می‌شوند و وجودشان به وجود او وابسته است. (۰/۵)
 ۷۷ مراجعه شود به پاسخ پرسش ۷۲.

پاسخ تشریحی سؤالات نهایی | درسی دوم

- ۱ توحید در مالکیت (۰/۵) ۲ در صورتی که آنها شریک‌هایی برای خدا قرار دهند که آن شریکان مثل خداوند آفرینشی داشته باشند. (۰/۵)
 ۳ توحید در خالقیت (۰/۵)

پاسخ سؤالات طبقه‌بندی شده امتحان‌های نهایی درس اول تا دهم

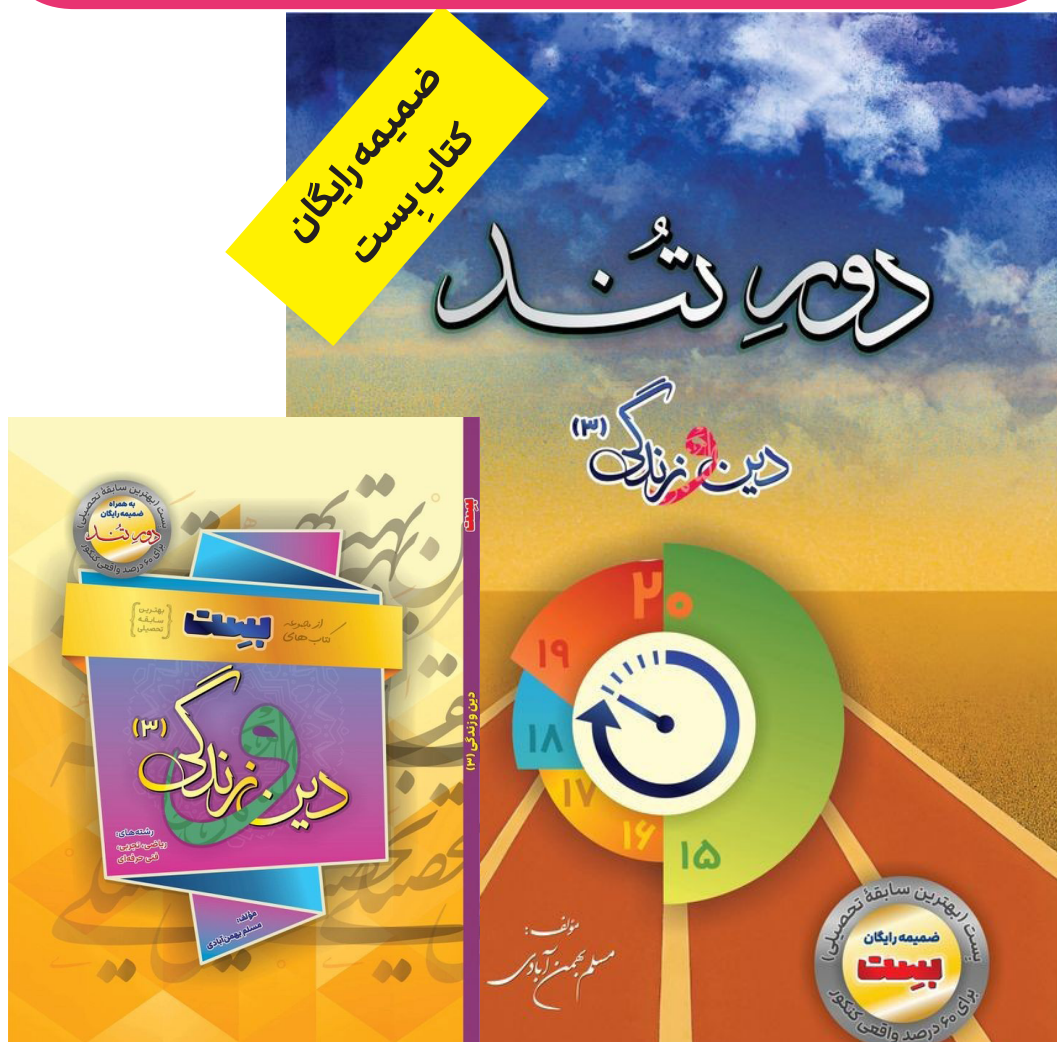
پاسخ تشریحی سؤالات نهایی | درسی اول

- ۱ گزینه (الف) (اللَّهُمَّ لَا تَكِلْنِي إِلَى نَفْسِي ...) (۰/۵)
 ۲ یعنی تمام موجودات وجود خود را از او می‌گیرند و به سبب او پیدا و آشکار شده و پا به عرصه هستی می‌گذارند و وجودشان به وجود او وابسته است. و یا (هر چیزی در جهان آیه‌ای از آیات الهی و در حد خودش تجلی صفات خداست) در صورت نوشتن این مطلب ۰/۵ نمره داده شود. (۱)
 ۳ وجود (۰/۵)
 ۴ به دلیل محدود بودن ذهن انسان (نامحدود بودن ذات الهی) (۰/۵)
 ۵ نیاز در پیدایش و بقا (۰/۵)
 ۶ چون خداوند حقیقتی نامحدود دارد، نمی‌توانیم ذات و چیستی او را دریابیم. (۰/۵)
 ۷ نادرست، زیرا برگ و بار آن به صورت اعمال ظاهر می‌گردد. (۰/۵)
 ۸ نادرست، زیرا اندیشه، امید به آینده‌ای زیباتر را نوید می‌بخشد. (۰/۵)
 ۹ نادرست، زیرا شناخت اولیه هر کس از خداوند به صورت فطری است. (۰/۵)
 ۱۰ نادرست، زیرا قرآن کریم راه‌های گوناگونی (نه فقط راه مشخصی) را برای درک وجود خدا و نیز شناخت صفات و افعال او به ما نشان می‌دهد. (۰/۵)
 ۱۱ درست (۰/۵)
 ۱۲ نادرست، نیازمند پدیدآورنده‌ای هستند نه پدیده (پدیده خودش نیازمند است). (۰/۵)
 ۱۳ درست (۰/۵) ۱۴ درست (۰/۵)
 ۱۵ درست (۰/۵)
 ۱۶ نادرست، زیرا وجودی که ذاتاً موجود است نیازی به پدید آورنده ندارد. (۰/۲۵)
 ۱۷ نادرست، زیرا از سازندگان مسجد گوهرشاد خبری نیست. (۰/۵)
 ۱۸ نادرست، زیرا پدید آوردن خواص پدیده‌ها توسط خداوند است نه بنّا. (۰/۵)
 ۱۹ نادرست، زیرا رابطه مسجد با سازنده آن قطع می‌شود. (۰/۵)
 ۲۰ درست (۰/۵)
 ۲۱ نادرست، زیرا نیاز جهان به خدا هیچ گاه قطع یا کم نمی‌شود. (۰/۵)
 ۲۲ نادرست، زیرا نیاز جهان به خدا هیچ گاه قطع یا کم نمی‌شود. (۰/۵)
 ۲۳ درست (۰/۵) ۲۴ درست (۰/۲۵)
 ۲۵ درست (۰/۵) ۲۶ درست (۰/۲۵)
 ۲۷ درست (۰/۵) ۲۸ درست (۰/۵)
 ۲۹ درست (۰/۲۵) ۳۰ درست (۰/۵)
 ۳۱ نادرست، زیرا هر چیزی در این جهان بیانگر وجود خالق (نه مخلوق) آن است. (۰/۵)
 ۳۲ نادرست، زیرا بیانگر صفات خداوند است نه ذات او. (۰/۵)
 ۳۳ درست (۰/۵) ۳۴ درست (۰/۵)
 ۳۵ درست (۰/۵) ۳۶ درست (۰/۵)
 ۳۷ نادرست، زیرا خداوند حقیقتی نامحدود دارد. (۰/۵)
 ۳۸ درست (۰/۵) ۳۹ درست (۰/۵)
 ۴۰ فطرت خویش (۰/۵) ۴۱ ذات یا چیستی و چگونگی (۰/۲۵)
 ۴۲ وجود یا هستی (۰/۵) ۴۳ ذات یا چیستی و چگونگی (۰/۵)
 ۴۴ بقا (۰/۵)
 ۴۵ پیدایش (۰/۲۵) و بقاء (۰/۲۵) (در همه چیز و همه حال به خداوند نیازمند است. ۰/۵)
 ۴۶ اجزای مصنوعات بشری را سازندگان آنها به وجود نیاورده‌اند و خواص آنها را نیز

بخش‌هایی از کتاب

دُورِ تَنْد

که ضمیمه رایگان
کتاب بست دین و زندگی (۳) است.



«به نام خالق زیبایی‌ها»

کتاب «چور تَند»، بازنویسی ساده‌تر کتاب پست دین و زندگی (۳) است که با هدف مرور سریع‌تر، یادگیری آسان‌تر و آمادگی بیشتر برای موفقیت در امتحان نهایی تدوین شده است. این کتاب با ۱۰ ویژگی زیر ارائه می‌شود:

۱	آموزش نموداری	ابتدا محتوای کامل هر درس به صورت دسته‌بندی شده و به زبان ساده و در قالب نمودارهای درختی بیان کردیم. این ساختار به شما کمک می‌کند تا مفاهیم عمیق هر درس رو به راحتی یاد بگیرید.
۲	انتخاب عنوان برای هر پاراگراف	برای هر پاراگراف درس، یک تیتَر خلاّ قانه و مفهومی نوشته شده تا مفهوم اصلی همان بخش، در قالب چند کلیدواژه به یادماندنی بیان شود و یادگیری عمیق‌تر گردد.
۳	مشخص کردن واژگان کلیدی	کلمات و اصطلاحات مهم متن درس رو با یک رنگ متفاوت مشخص کردیم تا با به خاطر سپردن این واژه‌ها بتوانید به پرسش‌های «کوتاه پاسخ»، «صحیح یا غلط» و ... به درستی پاسخ بدهید.
۴	پیام‌های برگزیده آیات و روایات	پس از هر درسنامه، پیام‌های اصلی آیات، روایات و اشعار آن درس به همراه ارتباط و تناسب معنایی آنها آمده است تا دانش‌آموزان عزیز به آسانی به پرسش‌های مربوط به آنها در امتحان‌های نهایی پاسخ دهند.
۵	آزمون کار	در پایان هر درس، یک آزمون کار تشریحی ارائه شده است تا دانش‌آموزان با پاسخ به پرسش‌های آن، علاوه بر تسلط بیشتر بر درس، با سبک سؤالات امتحان‌های مستمر و پایانی نیز آشنا شوند. در بخش «درک مطلب» هر آزمون، دو سؤال داده‌محور به سبک امتحان نهایی طراحی شده است.
۶	آزمون دوره	پس از هر دو یا سه درس، یک آزمون دوره به سبک امتحان‌های نهایی خرداد و شهریور ۱۴۰۴ آمده است تا مرور و تثبیت مطالب قبلی آسان‌تر گردد.
۷	تعریف اصطلاحات	در این بخش، تمامی اصطلاحات کتاب به صورت درس به درس تعریف شده‌اند تا دانش‌آموزان بتوانند برای پاسخ‌گویی به سؤال «اصطلاحات زیر را تعریف کنید»، آمادگی کامل داشته باشند.
۸	آزمون‌های پایانی اوّل	در این بخش، سه آزمون تألیفی به سبک امتحان‌های پایانی اوّل طراحی شده است (با جمع ۱۶ نمره + ۴ نمره قرائت قرآن شفاهی) که درس‌های یک تا شش را پوشش می‌دهد.
۹	آزمون‌های نهایی	این بخش شامل ۵ آزمون از آخرین امتحان‌های نهایی رشته ریاضی (خرداد ۱۴۰۲ تا شهریور ۱۴۰۴) است. پاسخ به این آزمون‌ها، آشنایی کامل با سبک سؤال‌های نهایی و افزایش آمادگی دانش‌آموزان را به همراه دارد.
۱۰	پاسخ تشریحی	در این قسمت، پاسخ تشریحی ۲۲ آزمون گردآوری شده است: «۱۰ آزمون کار» - «۴ آزمون دوره» - «۳ آزمون پایانی اوّل» - «۵ آزمون نهایی»

درس اول | هستی‌بخش

تفکر و اندیشه

مسیر اندیشیدن: ۱- بذر اندیشه در ذهن جوانه می‌زند ۲- در دل و قلب ریشه می‌دواند ۳- برگ و بار آن به صورت اعمال ظاهر می‌گردد. **ثمرات اندیشه:** ۱- بهار جوانی را پرطراوت و زیبا می‌سازد ۲- استعدادها را شکوفا می‌کند ۳- امید به آینده‌ای زیباتر را نوید می‌بخشد. **دو شرط از دیدگاه پیامبر اسلام (ص) برای اینکه اندیشه برترین عبادت‌ها شود:** ۱- «إِدْمَانُ التَّفَكُّرِ: تفکر مداوم و پیوسته» ۲- «فِي اللَّهِ وَ فِي قُدْرَتِهِ: در هستی خداوند و قدرت او»

انواع شناخت خدا

شناخت اولیه و فطری: ۱- هر کدام از ما، براساس فطرت خویش، خدا را می‌یابیم و حضورش را درک می‌کنیم. ۲- به روشنی می‌دانیم در جهانی زندگی می‌کنیم که «خالقی حکیم آن را هدایت و پشتیبانی می‌کند و به موجودات مدد می‌رساند». **شناخت عمیق‌تر و غیر فطری:** الف- با وجود این شناخت اولیه (و فطری ما از خداوند)، قرآن کریم ما را به معرفت عمیق‌تر دربارهٔ خداوند فرا می‌خواند ب- راه‌های گوناگونی را برای درک وجود (و هستی خداوند؛ نه درک چستی) او و نیز شناخت صفات و افعال او به ما نشان می‌دهد. پ- یکی از این راه‌ها، تفکر دربارهٔ نیازمند بودن جهان، در پیدایش خود، به آفریننده است.

مقدمه اول: انسان و اشیای پیرامونش، پدیده‌هایی هستند که وجودشان از خودشان نبوده و نیست. (مثال)

نیازمندی جهان به خدا در پیدایش

مقدمه دوم:

الف- مفهوم این مقدمه: پدیده‌ها، که «وجودشان از خودشان نیست»، برای موجود شدن نیازمند به پدیدآورنده‌ای هستند که ۱- خودش پدیده نباشد، ۲- بلکه وجودش از خودش باشد. **ب- مثال:** چیزهایی که شیرین نیستند، برای شیرین شدن نیازمند به چیزی هستند که خودش شیرین باشد. **پ- بیان این معنا در دو بیت از عبدالرحمان جامی:** «ذات نایافته از هستی، بخش / چون تواند که بود هستی‌بخش» «خشک ابری که بود ز آب تهی / ناید از وی صفت آب‌دهی» (ویژگی پدیده‌ها) **ت- توضیح:** در آفرینش نیز، یک موجود فقط در صورتی در وجود خود نیازمند به دیگری نیست که خودش ذاتاً موجود باشد. (یعنی هستی او از خودش باشد). **ث- ویژگی‌های موجودی که ذاتاً موجود است:** در این صورت، چنین چیزی ۱- پدیده نیست ۲- و نیاز به پدیدآورنده نخواهد داشت؛ ۳- همواره بوده است و همواره خواهد بود.

نتیجه دو مقدمه فوق: ما و همهٔ پدیده‌های جهان، در پدید آمدن و هست شدن خود به آفریننده‌ای نیازمندیم که «۱- خودش پدیده نباشد ۲- و سرچشمه هستی باشد». این وجود برتر و متعالی «خدا» نامیده می‌شود.

نیازمندی جهان به خدا در بقا

مسجد گوهرشاد: ۱- «در جوار حرم مطهر امام رضا (ع) است»، ۲- «یکی از شاهکارهای هنر ایرانی بازمانده از دورهٔ تیموریان است» ۳- و «بدون ارتباط با سازندگان آن همچنان باقی است». **مقایسهٔ رابطهٔ بنا با مسجد:** ۱- مسجد از مصالح ساختمانی تشکیل شده که هیچ کدام از آنها را بنا به وجود نیاورده است. ۲- هر یک از این مصالح نیز خواصی دارند که بنا آن را ایجاد نمی‌کند. ۳- کار بنا فقط جابه‌جا کردن مواد و چینش آنها است. **مقایسهٔ رابطهٔ خداوند با جهان:** الف- خداوند، خالق مصالح و خواص آنها و حتی خالق خود بنا است. ب- بر این اساس، وجود بنا و نیز وجود مصالح و خواص آنها، همه وابسته به خداست. (نیازمندی در پیدایش) و خداوند هر لحظه اراده کند، آنها از بین می‌روند و ساختمان متلاشی می‌گردد. (نیازمندی در بقا) پ- به همین جهت، جهان همواره و در هر «آن» به خداوند نیازمند است و این نیاز هیچ‌گاه قطع یا کم نمی‌شود. (نیازمندی در بقا) **ت- مثال:** رابطهٔ خداوند با جهان، تا حدی شبیه رابطهٔ مولد برق با جریان برق است؛ همین که مولد متوقف شود جریان برق هم قطع می‌گردد و لامپ‌های متصل به آن نیز خاموش می‌شوند. **ث- نتیجه:** مسجد با ساخته شدن، از بنا بی‌نیاز می‌شود (بی‌نیازی مسجد در بقا به بنا) اما موجودات چنین نیستند و پس از پیدایش نیز همچنان، مانند لحظهٔ نخست خلق شدن، به خداوند نیازمند هستند. (نیازمندی موجودات به خدا هم در پیدایش و هم در بقا) از این رو دائماً با زبان حال، به پیشگاه الهی عرض نیاز می‌کنند:

ما چو ناییم و نوا در ما ز توست
ما چو کوهیم و صدا در ما ز توست
ما که باشیم ای تو ما را جان جان
تا که ما باشیم با تو در میان
ما عدم‌هاییم و هستی‌های ما
تو وجود مطلق، فانی نما
ما همه شیران ولی شیر علم
حمله‌مان از باد باشد دم به دم
(نیازمندی در پیدایش و بقا = توحید در ربوبیت)

تفاوت انسان‌های ناآگاه و آگاه: انسان‌های ناآگاه نسبت به نیاز دائمی انسان به خداوند (انتم الفقراء إلى الله)، بی‌توجه‌اند؛ اما انسان‌های آگاه ۱- دائماً سایهٔ لطف و رحمت خدا را احساس می‌کنند ۲- و خود را نیازمند عنایات پیوستهٔ او می‌دانند. رابطهٔ خودشناسی و بندگی خدا: هرچه معرفت انسان به خود و رابطه‌اش با خدا بیشتر شود (علت)، ۱- نیاز به او را بیشتر احساس ۲- و ناتوانی و بندگی خود را بیشتر ابراز می‌کند. (ملول)

افزایش خودشناسی — درک بیشتر فقر و نیاز — افزایش بندگی
درخواست عاجزانهٔ پیامبر (ص) از خداوند: ۱- برای یک لحظه هم، لطف و رحمت خاصش را از او نگیرد ۲- و او را به حال خود واگذار نکند. (اللَّهُمَّ لَا تَكِلْنِي إِلَى نَفْسِي طَرْفَةَ عَيْنٍ أَبَدًا: خدایا هیچ گاه مرا چشم به هم زدنی به خودم وامگذار)

رابطهٔ میان خدا و جهان: قرآن کریم، رابطهٔ میان خداوند و جهان هستی را با کلمه‌ای بیان می‌کند که در نظر اول برای ما شگفت‌انگیز می‌نماید. اما پس از تفکر دقیق به معنای آن پی می‌بریم؛ قرآن کریم می‌فرماید: «اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ» تفاوت: خداوند از نورهایی نیست که از اجسام ناشی می‌شوند، یعنی منشأ مادی دارند. معنای نور: نور آن چیزی است که ۱- خودش پیدا و آشکار است ۲- سبب پیدایی و آشکار شدن چیزهای دیگر نیز می‌شود. خاصیت نورهای معمولی: ۱- خودشان آشکارند ۲- و سبب آشکار شدن اشیای دیگر هم می‌شوند. معنای نور هستی بودن خدا: خداوند نور هستی است. یعنی ۱- «تمام موجودات، وجود خود را از او می‌گیرند»، ۲- «به سبب او پیدا و آشکار شده و پا به عرصهٔ هستی می‌گذارند» ۳- و «وجودشان به وجود او وابسته است». اینکه خداوند نور هستی است (علت)، به همین جهت: ۱- هر چیزی در جهان، بیانگر وجود خالق و آیای از آیات الهی محسوب می‌شود. ۲- در واقع، هر موجودی، در حدّ خودش «تجلی خداوند و نشانگر حکمت، قدرت، رحمت و سایر صفات الهی است». ۳- از همین رو آنان که به دقت و اندیشه در جهان هستی می‌نگرند، در هر چیزی خدا را مشاهده می‌کنند و علم و قدرت او را می‌بینند. (مفهوم آیات و حدیث زیر)

- ۱- بیت: «دلی کز معرفت نور و صفا دید» به هر چیزی که دید اول خدا دید»
 - ۲- به تعبیر باباطاهر: «به صحرا بنگرم صحرا تو بینم» به دریا بنگرم دریا تو بینم»
 - ۳- امام علی (ع) می‌فرماید: «مَا رَأَيْتُ شَيْئًا إِلَّا وَرَأَيْتُ اللَّهَ قَبْلَهُ وَبَعْدَهُ وَمَعَهُ»
- اینکه انسان بتواند با هر چیزی خدا را ببیند: ۱- «معرفتی عمیق و والا است»، ۲- «در نگاه نخست مشکل به نظر می‌آید»، ۳- اما «هدفی قابل دسترس است، به‌خصوص برای جوانان و نوجوانان که پاکی و صفای قلب دارند.»
- راه چشیدن لذت معرفت عمیق و والا (با هر چیزی خدا را دیدن): اگر «قدم پیش گذاریم» و «با عزم و تصمیم قوی حرکت کنیم»، به یقین خداوند نیز کمک خواهد کرد و لذت چنین معرفتی را به ما خواهد چشاند.

موضوعاتی که می‌خواهیم دربارهٔ آنها شناخت پیدا کنیم، دو دسته‌اند:

- ۱- موضوعاتی که در محدودهٔ شناخت ما قرار می‌گیرند: الف- «ذهن ما توان و گنجایش فهم چستی و ذات چنین موضوعاتی را دارد، زیرا همهٔ آنها اموری محدود هستند». ب- «مانند گیاهان، حیوان‌ها، ستارگان و کهکشان‌ها؛ حتی کهکشان‌های بسیار دور هم ممکن است روزی شناسایی شوند و انسان بتواند به ماهیت و ذات آنها دست یابد.»
- ۲- موضوعاتی که نامحدوداند: الف- ذهن ما گنجایش درک آنها را ندارد؛ زیرا لازمهٔ شناخت هر چیزی احاطه و دسترسی به آن است. ب- در واقع، ما به دلیل محدود بودن ذهن خود نمی‌توانیم ذات امور نامحدود را تصور کنیم و چگونگی وجودشان را دریابیم. درک چستی خداوند: الف- خداوند حقیقتی نامحدود دارد؛ در نتیجه، ذهن ما نمی‌تواند به حقیقت او احاطه پیدا کند و ذاتش را شناسایی نماید. بنابراین، با اینکه ما به وجود خداوند به عنوان آفریدگار جهان پی می‌بریم و صفات او را می‌توانیم بشناسیم، اما نمی‌توانیم ذات و چستی او را دریابیم.

دلیل توصیهٔ پیامبر اکرم (ص) «تَفَكَّرُوا فِي كُلِّ شَيْءٍ وَ لَا تَفَكَّرُوا فِي ذَاتِ اللَّهِ»: با اینکه ما به وجود خداوند به عنوان آفریدگار جهان پی می‌بریم و صفات او را می‌توانیم بشناسیم، اما نمی‌توانیم ذات و چستی او را دریابیم.

با وجود شباهت‌های ظاهری رابطهٔ خدا و جهان با رابطهٔ ساعت‌ساز و ساعت، تفاوت‌های این دو رابطه را بنویسید.

- ۱- وجود جهان از خداست، اما وجود ساعت از ساعت‌ساز نیست و او فقط اجزای ساعت را تنظیم می‌کند.
- ۲- دوام و بقای ساعت، وابسته به ساعت‌ساز نیست، اما بقای جهان وابسته به خداوند است.

پیام آیات، روایات و اشعار



پیامبر اکرم (ص) می‌فرماید: «أَفْضَلُ الْعِبَادَةِ إِدْمَانُ التَّفَكُّرِ فِي اللَّهِ وَفِي قُدْرَتِهِ

برترین عبادت
اندیشیدن مداوم درباره خدا و قدرت اوست.»

پیام: از نظر پیامبر اسلام (ص)، اندیشه و تفکر، با داشتن دو ویژگی، **افضل و برترین** عبادت است؛ اولاً: مداوم و پیوسته باشد. ثانیاً: در **صفات خداوند و قدرت** او باشد. (نه در ذات و چستی او)

«ذاتِ نایافته از هستی، بخش
خشک ابری که بود ز آب تهی
چون تواند که بود هستی‌بخش»
ناید از وی صفت آبدهی»

پیام: ۱- این دو بیت و آیه شریفه: «أَنْتُمْ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ»، بیانگر **مقدمه دوم** در **اثبات** نیازمندی جهان به خدا در پیدایش است.
۲- این ابیات، بیانگر این مفهوم هستند که «پدیده‌های جهان که وجودشان از خودشان نیست، برای موجود شدن نیازمند به پدیدآورنده‌ای هستند که خودش پدیده نباشد بلکه وجودش از خودش باشد.»

(۱) ما چو نایم و نوا در ما ز توست
ما که باشیم‌ای تو ما را جان جان
تا که ما باشیم با تو در میان (نفی شرک ربوبی = توحید در ربوبیت)
تو وجود مطلق، فانی نما (انتم الفقراء الى الله و الله هو الغنی الحمید)
حمله‌مان از باد باشد دم به دم (نیازمندی در پیدایش و بقا)

پیام: ۱- این ابیات، بیانگر این مفهوم است که موجودات پس از پیدایش نیز همچنان، مانند لحظه نخست خلق شدن، به خداوند نیازمند هستند. (نیازمندی در پیدایش و بقا)
۲- به علت نیازمندی موجودات به خداوند در **بقا**، آنان دائماً با زبان حال، مفهوم همین ابیات را به پیشگاه خدا عرض نیاز می‌کنند.
ارتباط: این ابیات از نظر مفهومی با **دو آیه زیر**، تناسب داشته و نیازمندی جهان به خداوند را در دو مرحله **وجود یافتن و بقا** معرفی می‌کنند.

«يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ
وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ
شما به خداوند نیازمند هستید
و خداوند است که (تنها) بی‌نیاز و ستوده است.» (فاطر، ۱۵)

پیام: ۱- عبارت قرآنی: «أَنْتُمْ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ»، بیانگر **نیازمندی** مخلوقات به خداوند در دو مرحله «**پیدایش و بقا**» است.
۲- علت فقیر و **نیازمند** بودن تمامی مخلوقات به خداوند در پدیده بودن آنهاست، چراکه وجودشان از خودشان نیست.
۳- با توجه به عبارت شریفه: «وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ»، علت **بی‌نیاز** بودن خداوند این است که پدیده نیست و وجودش از خودش است.
ارتباط: این آیه و دو بیت: «ذاتِ نایافته از هستی، بخش ...»، بیانگر **مقدمه دوم** در **اثبات** نیازمندی جهان به خدا در پیدایش است.

«يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ
كُلُّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ
پیوسته از او درخواست می‌کند هر آنچه در آسمان‌ها و زمین است،
او همواره دست اندرکار امری است.» (رحمان، ۲۹)

پیام: ۱- درخواست دائمی مخلوقات از خدا (يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ)، بیانگر نیازمندی آنان به خداوند در **بقا** است.
۲- عبارت شریفه: «كُلُّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ»، بیانگر آن است که خدا دنیا را آفریده است و آن را به حال خود رها نساخته است، بلکه پیوسته بر آن **نظارت** دارد و همواره امور هستی را **تدبیر و اداره** می‌کند.
ارتباط: عبارت قرآنی: «كُلُّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ»، بیانگر **توحید در ربوبیت** است. (درس ۲)

در دو آیه قبل تدبیر کنید و به سوالات زیر پاسخ دهید.

- ۱- فکر می‌کنید چرا موجودات پیوسته از خداوند درخواست دارند؟ زیرا در تمامی جهات به خداوند نیازمندند. (أَنْتُمْ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ)
- ۲- نیاز انسان به خدا شامل چه چیزهایی می‌شود؟ هم در هستی خود که بالاترین داشته اوست و هم در بقا (پیدایش و بقا)
- ۳- منظور از اینکه خداوند هر لحظه دست اندرکار امری است، چیست؟ چنین نیست که عالم را آفریده و آن را به حال خود رها کرده باشد، بلکه همواره امور هستی را تدبیر و اداره می‌کند. بنابراین، او هر لحظه دست اندرکار امری است.



پیام آیات، روایات و اشعار

پیامبر اسلام (ص): «اللَّهُمَّ لَا تَكِلْنِي إِلَى نَفْسِي طَرَفَةَ عَيْنٍ أَبَدًا» خدا یا هیچ گاه مرا چشم به هم زدنی به خودم وامگذار»

پیام: ۱- هر چه معرفت انسان به خودش و به رابطه اش با خدا بیشتر شود (علت)، او را بیشتر احساس و ناتوانی و بندگی خود را بیشتر ابراز می کند (معلول). ۲- این درخواست: «اللَّهُمَّ لَا تَكِلْنِي...»، نتیجه آگاهی انسان به نیازمندی خود در پیدایش و بقا به خداوند (خودشناسی)، یعنی نتیجه درک مفهوم آیات: «يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ...» و «يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلُّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ» و آیات: «ما چو ناییم و نوا در ما ز توست...» است که همگی بیانگر نیازمندی انسان به خدا در پیدایش و بقا می باشند.

«اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ» خداوند نور آسمان ها و زمین است. (نور، ۲۵)

پیام: ۱- قرآن کریم، رابطه میان خداوند و جهان هستی را «نور آسمان ها و زمین» معرفی می کند، یعنی تمام موجودات، وجود خود را از او می گیرند و به سبب او پیدا و آشکار می شوند و وجودشان به وجود او وابسته است. ۲- از آنجا که وجود همه موجودات به خدا وابسته است، بر این اساس، هر موجودی، در حد خودش تجلی بخش خداوند و نشانگر حکمت، قدرت، رحمت و سایر صفات الهی است. از همین رو، آنان که به دقت و تأمل در جهان هستی می نگرند، در هر چیزی خداوند را مشاهده می کنند و علم و قدرت او را می بینند. ارتباط: این آیه بیانگر توحید در خالقیت است. (درس بعد)

بیت: «دلی کز معرفت نور و صفا دید به هر چیزی که دید اول خدا دید»

پیام: بستر اصلی برای در هر چیزی خدا را دیدن (به هر چیزی که دید اول خدا دید)، پاکی و صفای فطری قلب (دلی کز معرفت نور و صفا دید) است.

دوبیتی: «به صحرا بنگرم صحرا تو بینم به دریا بنگرم دریا تو بینم
به هرجا بنگرم کوه و درو دشت نشان از قامت رعنا تو بینم»

پیام: هر موجودی در حد خودش تجلی بخش خداوند و نشانگر حکمت، قدرت، رحمت و سایر صفات الهی است. از همین رو، آنان که به دقت و تأمل در جهان هستی می نگرند، در هر چیزی خداوند را مشاهده می کنند و علم و قدرت او را می بینند. تناسب معنایی: این آیات و بیت بالا و آیه: «اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ» و حدیث امام علی (ع) که در زیر آمده است، همگی بیانگر این مفهوم می باشند که «خداوند نور هستی است.»

سخن امام علی (ع): «ما رَأَيْتُ شَيْئًا إِلَّا وَ رَأَيْتُ اللَّهَ قَبْلَهُ وَ بَعْدَهُ وَ مَعَهُ» هیچ چیزی را ندیدم مگر این که خداوند را قبل و بعد و با آن دیدم»

پیام: ۱- عبارت: «رَأَيْتُ اللَّهَ قَبْلَهُ»، بیانگر این است که همه این اشیا، پدیده هایی هستند که قبلاً نبوده اند، پس حتماً علتی آنها را به وجود آورده است، پس به خالق آن پی می بریم. ۲- تعبیر «مَعَهُ»، بیانگر این است که وقتی پدیده ای که سرتاسر نیاز و فقیر است، در حال حاضر وجود دارد، پس بقای آن مرهون خداست. ۳- تعبیر «بَعْدَهُ»، بیانگر این است که این پدیده بعد از مدتی از بین می رود، پس در فَنای یک شیء نیز باز خدا را مشاهده می شود.

تفکر در حدیث: مقصود امیرالمؤمنین از اینکه می فرماید قبل و بعد و همراه هر چیزی خدا را دیدم چه می باشد؟ یعنی خداوند در همه چیز و در همه جا حضور دارد.

سخن پیامبر اکرم (ص): «تَفَكَّرُوا فِي كُلِّ شَيْءٍ وَ لَا تَفَكَّرُوا فِي ذَاتِ اللَّهِ» در همه چیز تفکر کنید ولی در ذات خداوند تفکر نکنید.

پیام: ۱- در این حدیث، از تفکر در ذات و چیستی خداوند، منع شده ایم، زیرا خداوند متعال حقیقتی نامحدود دارد؛ در نتیجه، ذهن ما نمی تواند به حقیقت او احاطه پیدا کند و ذاتش را شناسایی نماید. (وَ لَا تَفَكَّرُوا فِي ذَاتِ اللَّهِ) ۲- دلیل توصیه به تفکر در آیات الهی (تَفَكَّرُوا فِي كُلِّ شَيْءٍ) در این حدیث، این است که ما با تفکر در مخلوقات خداوند، می توانیم به وجود (و هستی) خداوند به عنوان آفریدگار جهان پی ببریم و صفات او را بشناسیم.

پس از یادگیری کامل درسنامه و پاسخ دادن به سؤالات طبقه‌بندی شده نهایی، به سؤالات آزمون کار پاسخ دهید.

الف) بخش آیات و روایات

- ۱ در آیه شریفه: «يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلَّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ»، تدبّر کنید و به سؤالات زیر پاسخ دهید.
- الف- چرا موجودات پیوسته از خداوند درخواست دارند؟
- ب- چرا خداوند هر لحظه دست اندرکار امری است؟
- ۲ دلیل این درخواست مخلصانه رسول اکرم (ص) از خداوند: «اللَّهُمَّ لَا تَكِلْنِي إِلَى نَفْسِي طَرْفَةَ عَيْنٍ أَبَدًا» چیست؟
- ۳ در حدیث: «تَفَكَّرُوا فِي كُلِّ شَيْءٍ»، چرا رسول اکرم (ص) ما را به تفکر در آیات و نشانه‌های الهی دعوت کرده‌اند؟
- ۴ آیه شریفه: «يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ»، بیانگر چه مفهومی در اثبات نیازمندی جهان به خداوند در پیدایش است؟

ب) درستی یا نادرستی عبارات‌های زیر را با علامت (ص/غ) مشخص کنید.

- ۵ رابطه جهان با خداوند، تا حدی شبیه رابطه جریان برق با مولد برق است که این نیاز پس از پیدایش کم می‌شود. ()
- ۶ حتی انسان‌های ناآگاه هم سایه لطف و رحمت خدا را احساس می‌کنند و خود را نیازمند عنايات پیوسته او می‌دانند. ()
- ۷ هر کدام از ما براساس فطرت خویش، خدا را می‌یابیم و حضورش را درک می‌کنیم. ()
- ۸ برترین عبادت، اندیشیدن مداوم درباره خداوند و چگونگی اوست. ()

پ) گزینه درست را انتخاب کنید.

- ۹ مفهوم کدام بیت، پدیده بودن خداوند را مردود می‌شمارد؟
- ۱ «ذاتِ نایافته از هستی، بخش / چون تواند که بود هستی بخش»
- ۲ «دلی کز معرفت نور و صفا دید / به هر چیزی که دید اول خدا دید»
- ۱۰ برخورداری از پاکی و صفای قلب، زمینه‌ساز دستیابی به کدام معرفت است؟
- ۱ «مَا رَأَيْتُ شَيْئًا إِلَّا وَرَأَيْتُ اللَّهَ قَبْلَهُ وَبَعْدَهُ وَمَعَهُ» ۲ «يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ»
- ۱۱ این بیت مولوی: «ما چو نایبم و نوا در ما ز توست / ما چو کوهیم و صدا در ما ز توست»، بیانگر مفهوم کدام مورد است؟
- ۱ «اللَّهُمَّ لَا تَكِلْنِي إِلَى نَفْسِي طَرْفَةَ عَيْنٍ أَبَدًا» ۲ «يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلَّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ»

ت) کشف ارتباط

- ۱۲ هر یک از عبارات‌های ستون سمت راست با کدام یک از عبارات‌های ستون سمت چپ ارتباط دارد؟ (سمت چپ، یک مورد اضافه است.)
- | | |
|--|---|
| الف) خشک ابری که بود ز آب تهی / ناید از وی صفت آب‌دهی | ۱) تفکر در حقیقت خداوند |
| ب) به صحرا بنگرم صحرا تو بینم / به دریا بنگرم دریا تو بینم | ۲) نیازمندی به خدا در پیدایش و بقا |
| ج) ما همه شیران ولی شیر عَلم / حمله مان از باد باشد دم به دم | ۳) تفکر در صفات خداوند |
| | ۴) اثبات نیازمندی جهان به خدا در پیدایش |

ث) اصطلاح زیر را تعریف کنید.

۱	پدیده:	۱۳
ج) درک مطلب		
۱۴	متن زیر را بخوانید و به سؤالات آن پاسخ دهید. پدر علی مهندس ساختمان است، او پس از چندین ماه کار و تلاش مداوم به همراه چندین بنا و کارگرانی که با او همکاری می‌کردند، کار ساختن یک بیمارستان را در منطقه‌ای محروم به پایان رساندند. الف) نیازمندی این بیمارستان به سازندگان آن، مربوط به چیست؟ ب) چرا نیازمندی سازندگان این بیمارستان به خداوند، دائمی است؟ متن زیر را بخوانید و به سؤالات آن پاسخ دهید.	۱۴
۱۵	سعيد علاقه زیادی به طبیعت دارد. او در یک روز بهاری به همراه والدین خود برای گذراندن اوقات فراغت، به کنار چشمه‌ساری در دامنه طبیعت رفتند. در اطراف این چشمه، درختان سرسبز و گل‌های زیبایی وجود داشت که نظر هر بیننده‌ای را به خود جلب می‌کرد. سعيد که مجذوب این همه زیبایی شده بود، این سخن امام علی (ع) را به یاد آورد: «مَا رَأَيْتُ شَيْئًا إِلَّا وَ رَأَيْتُ اللَّهَ قَبْلَهُ وَ بَعْدَهُ وَ مَعَهُ» الف) مقصود امام علی (ع) از اینکه می‌فرماید: «قبل و بعد و همراه هر چیزی خدا را دیدم» چیست؟ ب) توضیح دهید که هر موجودی در حد خودش، تجلی صفات خداوند است یا ذات او؟	۱۵
ج) به سؤالات زیر پاسخ کوتاه دهید.		
۱۶	در چه صورتی یک چیزی همواره بوده است و همواره خواهد بود؟	۱۶
۱۷	چرا آنان که به دقت و اندیشه در جهان هستی می‌نگرند، در هر چیزی خدا را مشاهده می‌کنند؟	۱۷
۱۸	استفاده از اندیشه در جوانی چه فوایدی دارد؟	۱۸
۱۹	قرآن کریم رابطه میان خداوند و جهان هستی را با چه کلمه‌ای بیان می‌کند؟	۱۹
۲۰	شناخت اولیة هر انسانی از خداوند چگونه است؟	۲۰
۲۱	چرا موجودات دائماً به پیشگاه الهی عرض نیاز می‌کنند؟	۲۱
ج) به سؤالات زیر پاسخ کامل بدهید.		
۲۲	با بیان دو مقدمه و یک نتیجه، اثبات کنید که جهان در پیدایش خود به خداوند نیازمند است؟	۲۲
۲۳	پذیرش این حقیقت که خداوند نور هستی است، چه تأثیری بر بینش انسان دارد؟	۲۳
۲۴	درک نیازمندی خود به خدای بی‌نیاز چه نتیجه‌ای دارد؟ توضیح دهید.	۲۴
۲۵	منظور از معرفت عمیق و برتر چیست و چگونه می‌توان به آن رسید؟	۲۵
۲۶	توانایی ذهن انسان در فهم چیستی و ذات کهکشان‌های دور دست چگونه است؟ توضیح دهید.	۲۶
۲۰	«بیرون ز تو نیست هر چه در عالم هست / در خود بطلب هر آنچه خواهی که تویی» (مولوی)	

پس از یادگیری و تسلط کامل بر سه درس قبل، به سؤالات آزمون دوره پاسخ دهید.

الف) بخش آیات و روایات

- ۱ با توجه به آیه شریفه: «يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ»، به سؤالات زیر پاسخ دهید.
- الف- نیاز انسان به خدا شامل چه چیزهایی می‌شود؟
ب- چرا خداوند، نیازی به پدیدآورنده ندارد؟
- ۲ مشخص کنید هر یک از عبارت‌های قرآنی زیر، بیانگر کدام یک از مراتب توحید یا شرک هستند؟
- الف- «رَأَيْتَ مَنْ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوَاهُ»
ب- «كُلُّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ»
ج- «لَا تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوَّكُمْ أَوْلِيَاءَ»
د- «فَتَشَابَهَتْ الْخَلْقُ عَلَيْهِمْ»
- ۳ بر اساس آیه شریفه: «وَمِنَ النَّاسِ مَن يَعْبُدُ اللَّهَ عَلَى حَرْفٍ فَإِنْ أَصَابَهُ خَيْرٌ اطْمَأَنَّ بِهِ وَإِنْ أَصَابَتْهُ فِتْنَةٌ انْقَلَبَ عَلَى وَجْهِهِ...»، چه چیزی نشانه بندگی خداوند از روی تردید است؟

ب) درستی یا نادرستی عبارت‌های زیر را با علامت (ص/غ) مشخص کنید.

- ۴ اگر قرار باشد همه مردم تنها منافع خود را محور فعالیت اجتماعی قرار دهند، امکان رشد و تعالی از بین می‌رود. ()
- ۵ افزایش معرفت انسان به ذات خداوند، به درک بیشتر فقر و نیاز و افزایش بندگی می‌انجامد. ()
- ۶ گفتن عبارت «لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ»، همه زندگی فرد تازه مسلمان را در رابطه با خدا، خویشستن، اجتماع و خانواده تغییر می‌دهد. ()

پ) گزینه درست را انتخاب کنید.

- ۷ علت اینکه مخلوقات پیوسته از خداوند درخواست دارند، کدام عبارت قرآنی است؟
(۱) «أَنْتُمْ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ»
(۲) «كُلُّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ»
- ۸ این اعتقاد که در کنار خداوند، دیگرانی هستند که سرپرستی جهان را بر عهده دارند، مفهوم کدام آیه است؟
(۱) «فَاتَّخَذْتُمْ مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ لَا يَمْلِكُونَ أَنْ يُنْفِضَهُمْ»
(۲) «أَمْ جَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ خَلَقُوا كَخَلْقِهِ فَتَشَابَهَ الْخَلْقُ عَلَيْهِمْ»
- ۹ اگر کسی در پی کسب رضایت قدرتهای مادی و طاغوت‌ها باشد، کدام ویژگی را خواهد داشت؟
(۱) اهل ایثار و تعاون و خیر رساندن به دیگران نبودن
(۲) درونی ناآرام و شخصیتی ناپایدار داشتن

ت) کشف ارتباط

- ۱۰ هر یک از عبارت‌های ستون سمت راست با کدام یک از عبارت‌های ستون سمت چپ ارتباط دارد؟ (سمت چپ، یک مورد اضافه است.)
- | | |
|--------------------------------------|-----------------------------------|
| الف) ما چو نایبم و نوا در ما ز توست. | (۱) کسی که خالق آن است. |
| ب) افزایش عبودیت و بندگی | (۲) موحد واقعی |
| ج) داشتن حق مالکیت بر چیزی | (۳) دل نسپردن به هوای نفس |
| د) همواره انسانی امیدوار است. | (۴) معلول درک فقر و نیازمندی خویش |
| | (۵) نیازمندی در بقا |

ث) اصطلاحات زیر را تعریف کنید.	
۱۱	توحید در ولایت:
۱۲	شرک اجتماعی:
ج) درک مطلب	
۱۳	متن زیر را بخوانید و به سؤالات آن پاسخ دهید. مادر بزرگ زهرا به بیماری سختی دچار شده بود. او پس از مراجعه به پزشک و استفاده از داروهایی که برایش تجویز کرده بود، بهبودی کامل یافت. و از این بابت که سلامتی خود را دوباره به دست آورده، سپاسگزار خداوند و پزشک است.
۱۴	الف) آیا سپاسگزاری مادر بزرگ زهرا از پزشک برای درمان بیماری خود، شرک محسوب نمی‌شود؟ چرا؟ ب) دلیل تشکرو از خداوند چیست؟ متن زیر را بخوانید و به سؤال آن پاسخ دهید. برخی از انسان‌های امروزی، مانند فرعون که «أَنَا رَبُّكُمُ الْأَعْلَى» می‌گفت و خود را پروردگار بزرگ مردم معرفی می‌کرد؛ خود را مالک دیگر جوامع می‌پندارند و برای آنها تصمیم‌گیری می‌کنند. - با توجه به متن، این گروه از انسان‌های امروزی، به ترتیب، گرفتار چه شرکی شده‌اند؟
ج) به سؤالات زیر پاسخ کوتاه دهید.	
۱۵	پیروان جریان تکفیری‌ها چه چیزی را شرک می‌شمارند؟
۱۶	با هر چیزی خدا را دیدن، به خصوص برای چه کسانی قابل دسترس است؟ چرا؟
۱۷	جامعه توحیدی حکومت چه کسانی را نمی‌پذیرد؟
۱۸	اینکه مخلوقات، فقط به اجازه خدا می‌توانند در جهان تصرف کنند، به چه معناست؟
۱۹	درک چیستی و چگونگی کهکشان‌های دور دست برای انسان چگونه است؟ چرا؟
۲۰	قدرت‌های مادی و طاغوت چه تأثیری در ناپایداری شدن شخصیت فرد مشرک دارند؟
ج) به سؤالات زیر پاسخ کامل دهید.	
۲۱	آیا نیازمندی مخلوقات به خداوند از نوع نیازمندی مصنوعات بشری به سازنده آن است؟ چرا؟ توضیح دهید.
۲۲	استدلال کنید که چرا خدای واحد آفریننده جهان است؟
۲۳	از موارد شرک در جهان امروز، غفلت انسان از خداوند را توضیح دهید.
۲۴	آیا پذیرش ربوبیت الهی به معنای نفی تدبیر انسان و سایر مخلوقات در کارهای خود است؟ چرا؟
۲۵	دیدگاه انسان موحد درباره حوادث عالم را همراه با اثرات آن بنویسید.
۲۶	نیازمندی موجودات به خداوند در چه زمانی کم می‌شود؟ چرا؟
۲۰	«هر که در قصری قرین دولتی است / آن، جزای کارزار و محنتی است» (مولوی)



۲

بخش

تعریف
اصطلاحات

تعریف اصطلاحات



درس ۱

۱ **نور هستی بودن خداوند:** یعنی تمام موجودات، «وجود» خود را از او می‌گیرند، به سبب او پیدا و آشکار شده و پا به عرصه هستی می‌گذارند و وجودشان به وجود او وابسته است.

درس ۲

۲ **توحید:** به معنای اعتقاد به خدای یگانه است؛ یعنی خدا بی‌همتاست و شریکی ندارد و این بیانگر اصل و حقیقت توحید است.

۳ **توحید در خالقیت:** عبارت از این است که معتقد باشیم خداوند تنها مبدأ و خالق جهان است، موجودات همه مخلوق او هستند و در کار آفرینش شریک و همتایی ندارد.

۴ **توحید در مالکیت:** از آنجا که خداوند تنها خالق جهان است؛ پس تنها مالک آن نیز هست. زیرا هرکس که چیزی را پدید می‌آورد، مالک آن است.

۵ **توحید در ولایت:** از آنجا که خداوند تنها مالک جهان است، تنها ولی و سرپرست جهان نیز هست. و مخلوقات، جز به اجازه او نمی‌توانند در جهان تصرف کنند.

۶ **رب:** به معنای مالک و صاحب اختیاری است که تدبیر و پرورش مخلوق به‌دست اوست.

۷ **توحید در ربوبیت:** از آنجا که خداوند تنها خالق، مالک و ولی جهان است، تنها رب هستی نیز می‌باشد. اوست که جهان را اداره می‌کند و آن را به سوی مقصدی که برایش معین فرموده هدایت می‌نماید و به پیش می‌برد.

۸ **شرک:** به معنای شریک قرار دادن برای خدا است. هرکس که معتقد باشد خداوند شریک دارد، مشرک به حساب می‌آید.

۹ **شرک در خالقیت:** اگر کسی معتقد باشد که این جهان را چند خالق آفریده‌اند، گرفتار شرک در خالقیت شده است.

۱۰ **شرک در مالکیت:** اعتقاد به اینکه علاوه بر خداوند و در کنار او، دیگران هم مالک بخشی از جهان هستند.

۱۱ **شرک در ولایت:** اعتقاد به اینکه علاوه بر خداوند و در کنار او، دیگری نیز هستند که سرپرستی جهان را برعهده دارند و خودشان حق تصرف در جهان را دارا می‌باشند.

۱۲ **شرک در ربوبیت:** اعتقاد به اینکه علاوه بر خداوند و در کنار او، دیگری نیز هستند که تدبیر امور موجودات را برعهده دارند. اگر کسی در کنار ربوبیت الهی، برای خود یا سایر مخلوقات حساب جداگانه باز کند و گمان کند که کسی می‌تواند مستقل از خداوند، امور را تدبیر کند گرفتار شرک شده است.

۱۳ **تکفیری‌ها:** پیروان این جریان فکری خشک و غیرعقلانی با تفکر غلطی که درباره توحید و شرک دارند، هر مسلمانی را که مانند آنها نمی‌اندیشد، مشرک و کافر می‌خوانند و گاه کشتن او را واجب می‌شمارند. پیروان این جریان فکری می‌گویند توسل به پیامبران و معصومین شرک است. طلب دعا و شفیع قرار دادن دیگران برای اینکه خدا انسان را ببخشد، شرک است و همچنین معتقدند این‌گونه افراد کافر هستند و مسلمان محسوب نمی‌شوند.

درس ۳

۱۴ **زندگی توحیدی:** شیوه‌ای از زندگی است که ریشه در جهان‌بینی توحیدی دارد.

۱۵ **بُعد فردی توحید عملی:** هر کسی در زندگی خود از فرمان‌های خدا اطاعت کند گام در مسیر توحید عملی گذاشته است. چنین فردی می‌کوشد تمایلات درونی و تصمیم‌ها و فعالیت‌های خود را در جهت خواست و رضایت الهی قرار دهد. و به‌طور کلی در تمام برنامه‌های روزانه خود، خدا را در نظر می‌گیرد و تلاش می‌کند از دایره فرمان‌های او خارج نشود.

۱۶ **بُعد فردی شرک عملی:** اگر کسی دل به هوای نفس (بت درون) سپرده و او را معبود خود قرار دهد (من اتخذ إلهه هوا) و اوامرش را به فرمان‌های خداوند ترجیح دهد یا در پی کسب رضایت قدرت‌های مادی و طاغوت‌ها (بت‌های بیرون) برآید، چنین شخصی گرفتار شرک عملی شده است.

۱۷ **بُعد اجتماعی توحید:** به معنای قرار گرفتن همه نهادها و ارکان یک جامعه در جهت خداوند و اطاعت همه‌جانبه از اوست.





۳

بخش

آزمون‌های برگزیده پایانی اوّل

«سه آزمون»

ردیف	سؤالات	ردیف
الف) بخش آیات و روایات		
۱	مشخص کنید هر یک از عبارت‌های قرآنی زیر، بیانگر کدام یک از مراتب توحید یا شرک هستند؟ الف- «كُلُّ يَوْمٍ هُوَ فِى شَأْنٍ» ب- «قُلْ أَفَاتُخَذُّنَّ مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ لَا يَمْلِكُونَ لِأَنْفُسِهِمْ نَفْعًا وَلَا ضَرًّا»	۱
۲	با توجه به آیه شریفه: «وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَعْبُدُ اللَّهَ عَلَى حَرْفٍ فَإِنْ أَصَابَهُ خَيْرٌ اطْمَأَنَّ بِهِ وَإِنْ أَصَابَتْهُ فِتْنَةٌ انْقَلَبَ عَلَى وَجْهِهِ خَسِرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةَ...»، پرستشی که از روی ایمان باشد با پرستشی که از روی تردید باشد چه تفاوتی دارد؟	۲
۳	آیه شریفه: «ذَلِكَ بِمَا قَدَّمْتُمْ أَيْدِيَكُمْ وَأَنَّ اللَّهَ لَيْسَ بِظَلَامٍ لِلْعَبِيدِ»، به کدام یک از نشانه‌های اختیار اشاره دارد؟	۳
۴	این سخن امام علی (ع): «چه بسا احسان پیاپی خدا، کسی را گرفتار کند و پرده پوشی خدا را مغرور سازد»، بیانگر کدام سنت الهی است؟	۴
ب) درستی یا نادرستی عبارت‌های زیر را با علامت (ص/غ) مشخص کنید.		
۵	جهان همواره و در هر «آن» به خدا نیازمند است و این نیاز پس از پدیدار شدن کم نمی‌شود. ()	۵
۶	با گرفتار شدن در دام‌های شیطان، شخص با وجود داشتن زندگی با نشاط در دنیا، حیات سرشار از شادکامی آخرت را از دست می‌دهد. ()	۶
۷	امتحان بشری برای رشد دادن و به ظهور رساندن استعدادها و نشان دادن تمایلات درونی افراد است. ()	۷
پ) گزینه درست را انتخاب کنید.		
۸	کدام بیت، مفهوم آیه شریفه: «يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ»، را بیان می‌کند؟ (۱) «به صحرا بنگرم صحرا تو بینم / به دریا بنگرم دریا تو بینم» (۲) «ذات‌نیافته از هستی، بخش/چون تواند که بود هستی بخش»	۸
۹	بیت: «برو این دام بر مرغی دگر نه / که عنقا را بلند است آشیانه»، پیام کدام آیه را به تصویر کشیده است؟ (۱) «وَلَيْنَ لَمْ يَفْعَلْ مَا أَمَرَهُ لَيُسْجَنَنَّ» (۲) «وَلَقَدْ رَاودَتْهُ عَنْ نَفْسِهِ فَاسْتَعْصَمَ»	۹
۱۰	گرفتار شدن تدریجی معاندان به عذاب الهی با مهلت‌ها و نعمت‌ها که به اراده خودشان به صورت بالای الهی جلوه گر شده است، در کدام آیه شریفه، بیان شده است؟ (۱) «وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ» (۲) «وَلَكِنْ كَذَّبُوا فَأَخَذْنَاهُمْ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ»	۱۰
ت) کشف ارتباط		
۱۱	هر یک از عبارت‌های ستون سمت راست با کدام یک از عبارت‌های ستون سمت چپ ارتباط دارد؟ (سمت چپ، یک مورد اضافه است).	۱۱
	الف) «فَاعِلُ الْخَيْرِ، خَيْرٌ مِنْهُ؛ وَ فَاعِلُ الشَّرِّ، شَرٌّ مِنْهُ»	(۱) تقدیر الهی
	ب) فرو ریختن دیوار سست و کج	(۲) دستیابی به درجاتی از حکمت
	پ) تشخیص حق از باطل در شرایط پیچیده	(۳) داشتن روحیه حق‌پذیری
	ت) هر عضوی از بدن کدام کار را انجام می‌دهد.	(۴) قضای الهی
		(۵) اخلاص در بندگی

ث) اصطلاحات زیر را تعریف کنید.	
۱۲	شرک در ربوبیت:
۱۳	علل عرضی:
ج) درک مطلب	
۱۴	متن زیر را بخوانید و به سؤال آن پاسخ دهید. یکی از امتیازات بسیار ارزشمندی که «مائده» خانم، دانشجوی ترم آخر پرستاری، نسبت به برخی دوستانش دارد این است که بر خلاف آنها که نسبت به نیاز خود به خداوند، بی‌توجه‌اند؛ او دائماً سایه‌ی لطف و رحمت خداوند را احساس می‌کند و خود را نیازمند عنایات پیوسته‌ی او می‌داند.
۱۵	۰/۵ - احساس فقر و نیازمندی او به خدا، ریشه در چه چیزی دارد؟ و این احساس نیاز دائمی به خداوند، چه پیامدی برایش دارد؟ متن زیر را بخوانید و به سؤال آن پاسخ دهید. «حمید» و «علی»، دو دوست قدیمی هستند که یکی کشاورز و دیگری صنعتگر است. آنها با وجود اینکه در هنگام مشکلات در کنار هم هستند، اما در این موضوع، دیدگاه‌های متفاوتی دارند. اولی مصیبت و گرفتاری‌های زندگی را امتحان الهی می‌داند، ولی دومی، آن را یک پیشامد طبیعی می‌شمارد.
	۱ - با این دیدگاه‌ها، در رفتار و عملکرد هر یک از این دو دوست در برابر مشکلات، چه تفاوت‌هایی وجود دارد؟ ۱- ۲-
چ) به سؤالات زیر پاسخ کوتاه دهید.	
۱۶	در چه صورت، یک موجود پدیده نیست و نیاز به پدیدآورنده نخواهد داشت؟
۱۷	پابندی به کلمه «لا اله الا الله»، چه نتیجه‌ای در بین مسلمانان دارد؟
۱۸	در چه صورت، تفرقه و تضاد جامعه را فرا می‌گیرد و امکان رشد و تعالی از بین می‌رود؟
۱۹	راز و نیاز با خداوند و کمک خواستن از او چگونه باعث تقویت اخلاص می‌شود؟
۲۰	امام علی ^(ع) با تغییر مکانی از دیوار سست به دیوار محکم، چه درسی درباره‌ی قضا و قدر به ما آموخت؟
۲۱	براساس سنت الهی، از کارهایی که زندگی انسان را بهبود می‌بخشد، دو مورد را بنویسید.
ح) به سؤالات زیر پاسخ کامل بدهید.	
۲۲	۱ آیا رابطه‌ی خدا با جهان نیز مانند رابطه‌ی بنا با مسجد است؟ توضیح دهید.
۲۳	۱ آیا اگر کسی از غیر خدا درخواست کمک کند، گرفتار شرک شده است؟ توضیح دهید.
۲۴	۱ ثمرات توحید عملی از بُعد فردی را بنویسید.
۲۵	۱ آیا اراده‌ی الهی مانع اراده‌ی انسان است؟ توضیح دهید
۱۶	جمع نمرات



بخش

آزمون‌های نهایی «پنج آزمون»

- آزمون اوّل: خرداد ۱۴۰۲ ◀
- آزمون دوم: خرداد ۱۴۰۳ ◀
- آزمون سوم: شهریور ۱۴۰۳ ◀
- آزمون چهارم: خرداد ۱۴۰۴ ◀
- آزمون دوم: شهریور ۱۴۰۴ ◀

ردیف	سؤالات	نمره
------	--------	------

با دقت در آیات و احادیث به سؤالات زیر پاسخ دهید.

۱	با توجه به آیه شریفه: «إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ»، چرا باید «تنها خداوند» را عبادت کنیم؟	۰/۵
۲	آیه شریفه: «وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ»، اشاره به کدام «توحید» دارد؟	۰/۵
۳	هر یک از آیات شریفه زیر به کدام «سنت الهی» اشاره دارد الف) «وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَىٰ آمَنُوا وَاتَّقَوْا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَاتٍ مِّنَ السَّمَاءِ وَ الْأَرْضِ...» ب) «أَحْسِبِ النَّاسَ أَنْ يَتْرَكُوا أَنْ يَقُولُوا آمَنَّا وَهُمْ لَا يُفْتَنُونَ»	۱
۴	با توجه به فرمایش امام علی علیه‌السلام: «بَا مَعَشَرَ التَّجَارِ، الْفَقْهَ ثُمَّ الْمَتَجَرِّ»، شرط رهایی از کسب حرام چیست؟	۰/۵
۵	کدام یک از آیات زیر، به معیارهای تمدن اسلامی اشاره ندارد؟ الف) «لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ...» ب) «... قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُولُوا الْأَلْبَابِ» ج) «يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ قُلْ فِيهِمَا إِثْمٌ كَبِيرٌ...»	۰/۵

درستی یا نادرستی گزاره‌های زیر را با (ص/غ) مشخص کنید.

۶	از نظر انسان موحد هیچ حادثه‌ای در عالم بی حکمت نیست.	۰/۵
۷	انسان می‌تواند به شناخت صفات و افعال الهی دست یابد.	۰/۵
۸	قضا و قدر الهی با اختیار انسان ناسازگار است.	۰/۵
۹	تلاش پیامبر اکرم (ص) و پیشوایان ما سبب علاقه مسلمانان به علم و دانش شد.	۰/۵

کشف ارتباط

۱۰	هر یک از عبارت‌های سمت راست با کدام یک از عبارت‌های سمت چپ ارتباط دارد؟ (در ستون چپ، یک مورد اضافی است).	۱
	الف) اختراع صنعت چاپ	(۱) علم‌زدگی
	ب) استخراج نفت و معادن	(۲) مصرف‌زدگی
	ج) ایجاد نیازهای کاذب در مردم	(۳) توانایی بهره‌مندی از طبیعت
	د) ظهور فرقه‌ها و مکاتب عرفانی	(۴) رشد سریع علم
		(۵) توجه به قانون

گزینه صحیح را انتخاب کنید.

۱۱	شعر «برو این دام بر مرغی دگر نه / که عنقا را بلند است آشیانه»، اشاره به کدام یک از میوه‌های درخت اخلاص دارد؟ الف) دستیابی به درجاتی از حکمت ب) نفوذناپذیری در برابر وسوسه‌های شیطان ج) دریافت پاداش‌های وصف‌ناشدنی	۰/۵
----	---	-----

۱۲	کدام گزینه نادرست است؟ الف) قرآن کریم رمز سعادت و رستگاری را تزکیه نفس می‌داند. ب) زندگی دینی تنها شیوه قابل اعتمادی است که پیش روی هر انسان خردمندی است. ج) از نظر اسلام ورزش کردن تنها فایده دنیوی دارد.	۰/۵
۱۳	کدام یک از موارد زیر از ویژگی‌های تمدن جدید نیست؟ الف) تشویق زنان به پوشیدن لباس‌های نامناسب و تحریک کننده ب) حق تعیین سرنوشت و دخالت مردم در امور خود ج) ایجاد استقلال در ساحت‌های سیاسی، اقتصادی و فرهنگی کشورها	۰/۵

مفاهیم و اصطلاحات زیر را تعریف کنید:

۱۴	شرک در ربوبیت:	۰/۵
۱۵	علل عرضی:	۰/۵
۱۶	توبه:	۰/۵

با توجه به متن زیر به پرسش‌ها پاسخ دهید.

۱۷	رضا چند روزی است که رابطه قلبی خوبی با خدا برقرار کرده است و محبت خدا را در دل احساس می‌کند. او تصمیم گرفته است کارهایش را فقط برای خدا انجام دهد. اشک‌های رضا در هنگام نماز خواندن، توجه علی را به خود جلب کرد و به حال او غبطه خورد. اما نکته‌ای که برای او سؤال شده، این است که رضا به جای آیات قرآن در نماز، ترجمه فارسی آنها را می‌خواند. الف) از نظر شما با آن که رضا خالصانه نمازش را برای خدا می‌خواند، کدام «حُسن عمل» را رعایت نکرده است؟ ب) رعایت خلوص نماز توسط رضا، نشان‌دهنده کدام «حُسن عمل» است؟	۱
----	--	---

به سوالات زیر، پاسخ کوتاه دهید.

۱۸	اجرا و پیاده کردن نقشه جهان توسط اراده و حکم خداوند به چه موضوعی اشاره دارد؟	۰/۵
۱۹	نصرت الهی در یکپارچه شدن و انسجام قلوب مردم ایران و خنثی شدن نقشه‌های اسرائیل در جنگ ۱۲ روزه، جلوه کدام سنت الهی است؟	۰/۵
۲۰	در چه صورت توبه، گناهان را به حسنات تبدیل می‌کند؟	۰/۵
۲۱	شیطان، برای گمراه کردن جوانان در توبه، بیشتر کدام حيله را به کار می‌برد؟	۰/۵
۲۲	بیت «گر نبودی اختیار این شرم چیست / این دریغ و خجلت و آرم چیست»، اشاره به کدام یک از شواهد اختیار دارد؟	۰/۵
۲۳	این که گفته می‌شود حتی اگر خداوند بر کسی سخت می‌گیرد، از دریچه لطف است؛ به کدام سنت الهی اشاره دارد؟	۰/۵
۲۴	با دل سپردن به هوای نفس، آدمی گرفتار چه نوع شرکی می‌شود؟	۰/۵
۲۵	استفاده از ابزارها و آلات موسیقی برای اجرای سرودها و برنامه‌های فرهنگی مفید چه حکمی دارد؟	۰/۵

به سوالات زیر پاسخ کامل دهید.

۲۶	این شیوه شیطان که «انسان را از همان ابتدا به رابطه نامشروع با جنس مخالف دعوت نمی‌کند، بلکه سخن از یک دوستی ساده به میان می‌آورد»، به کدام حيله شیطان مربوط است؟ آن را توضیح دهید.	۱
۲۷	چرا نباید «کشف خود از حکمت الهی احکام» را مبنای تصمیم‌گیری قرار داد؟	۱
۲۸	وضع مسلمانان در قرون اولیه تمدن اسلامی در «امور بهداشت و سلامتی» چگونه بود؟ توضیح دهید.	۱/۵
۲۹	اهمیت «تلاش در جهت تحکیم بنیان خانواده» را توضیح دهید.	۱
۳۰	چرا در قرآن کریم برای بیان رابطه میان خداوند و جهان هستی از اصطلاح «نور» استفاده شده است؟	۱/۵
	موفق باشید.	۲۰



بخش

پاسخ نامه تشریحی

◀ پاسخ آزمون کارها (۱۰ آزمون)

◀ پاسخ آزمون دوره‌ها (۴ آزمون)

◀ پاسخ آزمون‌های پایانی اول (۳ آزمون)

◀ پاسخ آزمون‌های نهایی (۵ آزمون)

(خرداد ۱۴۰۲ تا شهریور ۱۴۰۴)

پاسخ تشریحی آزمون کار (۱) | دوره اول

- ۱ الف) زیرا در تمامی جهات به خداوند نیازمندند. (۰/۵) (ب) با توجه به ابتدای (آیه) زیرا هر آنچه در آسمان‌ها و زمین است، پیوسته از او درخواست می‌کند. (۰/۵)
- ۲ هرچه معرفت انسان به خود و رابطه‌اش با خدا بیشتر شود، نیاز به او را بیشتر احساس و ناتوانی و بندگی خود را بیشتر ابراز می‌کند. (۰/۵)
- ۳ زیرا با تفکر در آیات و نشانه‌های الهی، می‌توان به وجود (و هستی) خداوند به عنوان آفریدگار جهان پی برد و صفات و اسماء او را شناخت. (۰/۵)
- ۴ این آیه، بیانگر مقدمه دوم در اثبات نیازمندی جهان به خداوند در پیدایش است. یعنی موجوداتی که وجودشان از خودشان نیست، برای موجود شدن نیازمند پدیدآورنده‌ای هستند که وجودش از خودش باشد. (۱)
- ۵ نادرست، زیرا نیازمندی جهان به خدا هیچ‌گاه قطع و یا کم نمی‌شود. (۰/۵)
- ۶ نادرست، زیرا آنان نسبت به نیاز دائمی انسان به خداوند بی‌توجه‌اند. (۰/۵)
- ۷ درست. (۰/۵)
- ۸ نادرست، زیرا تفکر درباره وجود خداوند و صفات او ممکن است ولی تفکر درباره ذات و چگونگی او محال است. (۰/۵)
- ۹ گزینه (۱) مقدمه دوم در اثبات نیازمندی جهان به خدا (۰/۵)
- ۱۰ گزینه (۱) (در هر چیزی خدا را دیدن) (۰/۵)
- ۱۱ گزینه (۲) (نیازمندی جهان به خدا در پیدایش و بقا) (۰/۵)
- ۱۲ الف) $\frac{4}{3} = \frac{3}{2}$ (هر مورد ۰/۵ نمره)
- ۱۳ موجوداتی که وجودشان از خودشان نبوده و نیست. (۰/۵)
- ۱۴ الف) ساخته شدن و نظام یافتن (۰/۲۵) (ب) زیرا خداوند، خالق خود بنا و سازندگان بیمارستان است. براین اساس، وجود بنا و سازندگان بیمارستان همه وابسته به خداست و خداوند هر لحظه اراده کند، آنها از بین می‌روند.
- ۱۵ الف) یعنی خداوند در همه چیز و در همه جا حضور دارد. (۰/۵)
- ب) تجلی صفات خداوند است، زیرا خداوند متعال حقیقتی نامحدود دارد؛ در نتیجه، ذهن ما نمی‌تواند به حقیقت او احاطه پیدا کند و ذاتش را شناسایی نماید. (۰/۵)
- ۱۶ در صورتی که خودش ذاتاً موجود باشد. (۰/۵)
- ۱۷ زیرا هر موجودی، در حد خودش تجلی خداوند و نشانگر حکمت، قدرت، رحمت و سایر صفات الهی (نه ذات خدا) است. (۰/۵)
- ۱۸ اندیشه، بهار جوانی را بر طراوت و زیبا می‌سازد، استعدادها را شکوفا می‌کند و امید به آینده‌ای زیباتر را نوید می‌بخشد. (۰/۵)
- ۱۹ با کلمه «نور آسمان‌ها و زمین» بیان می‌کند. (۰/۵)
- ۲۰ براساس فطرت خویش خدا را می‌یابیم و حضورش را درک می‌کنیم. (۰/۵)
- ۲۱ زیرا پس از پیدایش، مانند لحظه نخست خلق شدن، به خداوند نیازمند هستند.
- ۲۲ مقدمه اول: ما و این جهان وجودمان از خودمان نیست و هستی‌مان از خودمان سرچشمه نمی‌گیرد. (۰/۵) مقدمه دوم: موجوداتی که وجودشان از خودشان نیست، برای موجود شدن نیازمند پدیدآورنده‌ای هستند که وجودش از خودش باشد. (۰/۵) نتیجه: ما و همه پدیده‌های جهان، در پدید آمدن و هست شدن نیازمند آفریننده‌ای هستیم که خودش پدیده نباشد و سرچشمه هستی باشد. (۰/۵)
- ۲۳ الف. با درک این حقیقت که خدا نور هستی است، هر چیزی در این جهان، بیانگر وجود خالق و آیه‌ای از آیات الهی محسوب می‌شود. بد در واقع، هر موجودی، در حد خودش تجلی خداوند و نشانگر حکمت، قدرت، رحمت و سایر صفات الهی است. (۰/۵) پد از همین رو، آنان که به دقت و اندیشه در جهان هستی می‌نگرند، در هر چیزی خدا را مشاهده می‌کنند و علم و قدرت او را می‌بینند. (۰/۵)

۲۴ الف. هرچه معرفت انسان به خود و رابطه‌اش با خدا بیشتر شود، نیاز به او را بیشتر احساس و ناتوانی و بندگی خود را بیشتر ابراز می‌کند. (۰/۵) ب. افزایش خودشناسی — درک بیشتر فقر و نیاز — افزایش بندگی (۰/۵) پ. برای همین است که پیامبر گرامی ما، با آن مقام و منزلت خود در پیشگاه الهی، عاجزانه از خداوند می‌خواهد که برای یک لحظه هم، لطف و رحمت خاصش را از او نگیرد و او را به حال خود واگذارد. (۰/۵)

۲۵ اینکه انسان بتواند با هر چیزی خدا را ببیند معرفتی عمیق و والاست. (۰/۵) اگر قدم پیش گذاریم و با عزم و تصمیم قوی حرکت کنیم، به یقین خداوند نیز کمک خواهد کرد و لذت چنین معرفتی را به ما خواهد چشاند. (۰/۵)

۲۶ موضوعاتی مانند گیاهان، حیوان‌ها، ستارگان و کهکشان‌ها؛ حتی کهکشان‌های بسیار دور هم هستند که در محدوده شناخت ما قرار می‌گیرند و ممکن است روزی شناسایی شوند و انسان بتواند به ماهیت و ذات (یا چیستی) آنها دست یابد. (۰/۵) در حقیقت، ذهن ما توان و گنجایش فهم چیستی و ذات چنین موضوعاتی را دارد، زیرا همه آنها اموری محدود هستند. (۰/۵)

پاسخ تشریحی آزمون دوره (۱) | دوره ۳۲

- ۱ الف. هم در هستی خود که بالاترین داشته اوست و هم در سایر داشته‌ها که برآمده از نعمت وجود است. (۰/۵) (ب) زیرا خودش ذاتاً موجود است.
- ۲ الف) شرک عملی فردی (ب) توحید در ربوبیت (ج) توحید عملی فردی و اجتماعی (د) شرک در خالقیت (هر مورد ۰/۲۵)
- ۳ این افراد اگر در اثر عبادت، به رفاه و نعمت برسند، به عبادت خدا اطمینان پیدا می‌کنند (۰/۲۵) و اگر در زندگی خود دچار سختی‌ها شدند از دین بر می‌گردند. (۰/۲۵)
- ۴ درست. (۰/۵) ۵ نادرست، زیرا به دلیل نامحدود بودن حقیقت خداوند، معرفت به ذات او محال است. (۰/۵)
- ۶ نادرست، زیرا پایبندی به «نه فقط گفتن» «لا اله الا الله» این نتیجه را به همراه دارد. (۰/۵)
- ۷ گزینه (۱) ۸ گزینه (۱) (شرک در ولایت) ۹ گزینه (۲) (هر مورد ۰/۵)
- ۱۰ الف) $\frac{5}{4} = \frac{3}{2}$ (ب) $\frac{4}{3} = \frac{3}{2}$ (ج) $\frac{5}{4} = \frac{3}{2}$ (د) $\frac{4}{3} = \frac{3}{2}$ (هر مورد ۰/۵)
- ۱۱ توحید در ولایت: از آنجا که خداوند، تنها مالک جهان است تنها ولی و سرپرست جهان نیز هست و مخلوقات، جز به اجازه او نمی‌توانند در جهان تصرف کنند. (۰/۵)
- ۱۲ شرک اجتماعی: اگر قرار باشد همه فقط خواسته‌ها و تمایلات دنیوی خود را دنبال کنند و تنها منافع خود را محور فعالیت اجتماعی قرار دهند و اهل ایثار و تعاون و خیر رساندن به دیگران نباشند. (۰/۵)
- ۱۳ الف) خیر، زیرا خداوند رابطه علّیت را میان پدیده‌های جهان حاکم کرده است. مانند پزشک وسیله درمان و معلم نیز وسیله تعلیم و تربیت است. همه این روابط توسط خود خداوند طراحی شده و به اذن و اراده او صورت می‌گیرد. بنابراین، کسی که برای درمان به پزشک مراجعه می‌کند نه تنها پزشک را شریک خداوند قرار نداده، بلکه به قانون الهی عمل کرده است.
- ب) پزشک به واسطه استفاده از اسباب مادی در درمان را انجام داده است و تاثیر همین عوامل مادی به واسطه ویژگی‌هایی است که خداوند در درون آنها قرار داده است. بنابراین باید شکر گزار خداوند باشد.
- ۱۴ این تصور که خود را مالک دیگر جوامع می‌پندارند، بیانگر شرک در مالکیت و تصمیم‌گیری برای مردم بر خلاف دستورات خداوند، بیانگر شرک عملی اجتماعی است.
- ۱۵ آنان می‌گویند: توسل به پیامبران و معصومین شرک است. (۰/۲۵) طلب دعا و شفیع قرار دادن دیگران برای اینکه خدا انسان را ببخشد، شرک است (۰/۲۵)

پاسخ آزمون‌های پایانی اول

۳ آزمون (درس ۱ تا ۶)

پاسخ آزمون‌های پایانی اول | آزمون ۱

- ۱ الف- توحید در ربوبیت (۰/۲۵) ب- شرک در ولایت (۰/۲۵)
- ۲ پرستشی که از روی ایمان باشد، پرستشی ثابت و پایدار است؛ یعنی فرد در هر شرایطی چه در خوشی و چه در سختی، چه در تنگنا و چه در آسایش، دست از پرستش خداوند برنمی‌دارد. (۰/۵) اما پرستشی که از روی تردید باشد مقطعی و سطحی است و حوادث تلخ و شیرین آن را تغییر می‌دهد. یعنی وقتی خبری به فرد می‌رسد، خدا را عبادت و بندگی می‌کند و هنگامی که سختی و شری به وی می‌رسد، از خدا روی گردان می‌شود. (۰/۵)
- ۳ مسئولیت‌پذیری (۰/۵) ۴ سنت املاء و استدراج (۰/۵)
- ۵ درست (۰/۵)
- ۶ نادرست، زیرا هم زندگی پاک و با نشاط دنیا را از دست خواهد داد و هم حیات سرشار از شادکامی آخرت را.
- ۷ نادرست، زیرا رشد دادن استعدادها، ویژگی امتحان خداوند علیم است. (۰/۵)
- ۸ گزینه (۲) بیانگر مقدمه دوم در اثبات نیازمندی جهان به خدای پیدایش است. (۰/۵)
- ۹ گزینه (۲) بیانگر عفاف حضرت یوسف (ع) است. (۰/۵)
- ۱۰ گزینه (۱) (۰/۵)
- ۱۱ الف / ۵ ب / ۴ پ / ۲ ت / ۱ (هر مورد ۰/۵)
- ۱۲ اعتقاد به اینکه علاوه بر خداوند در کنار او، دیگری نیز هستند که تدبیر امور موجودات را برعهده دارند. (۰/۵)
- ۱۳ در پیدایش هر پدیده ممکن است چند عامل به صورت مجموعه و با همکاری یکدیگر مشارکت کنند و هر عامل به طور مستقیم نقش خاصی را برعهده دارد که با نقش دیگری متفاوت است. (۰/۵)
- ۱۴ معرفت انسان به خود و رابطه اش با خدا (خودشناسی) (۰/۲۵) - افزایش بندگی (۰/۲۵)
- ۱۵ ۱- کسی که مصیبت را امتحان الهی می‌داند، در برابر آن صبر و شکیبایی می‌ورزد. اما کسی که اعتقاد به این مسئله ندارد، بی‌تابی می‌کند و تحمل مواجه شدن با مصیبت را ندارد. (۰/۵) ۲- کسی که مصیبت و گرفتاری را امتحان الهی می‌داند، گرفتار یأس و ناامیدی نمی‌شود، زیرا می‌داند خداوند همه این سختی و مشقات را به بهترین شکل جبران می‌کند. اما کسی که این نگاه را ندارد، سریع دچار بحران‌های روحی، یأس و افسردگی می‌شود. (۰/۵)
- ۱۶ در صورتی که خودش ذاتاً موجود باشد. (۰/۵)
- ۱۷ همه زندگی فرد مسلمان را در رابطه با خدا، خویشستن، خانواده، اجتماع و دیگر مخلوقات تغییر می‌دهد. (۰/۵)
- ۱۸ اگر قرار باشد همه مردم فقط خواسته‌ها و تمایلات دنیوی خود را دنبال کنند (۰/۲۵) و تنها منافع خود را محور فعالیت اجتماعی قرار دهند (۰/۲۵) اهل ایثار و تعاون و خیر رساندن به دیگران نباشند. (۰/۲۵) (ذکر دو مورد کافی است.)
- ۱۹ غفلت از خداوند را کم می‌کند، محبت او را در قلب تقویت می‌سازد (۰/۲۵) و انسان را از کمک‌های الهی بهره مند می‌نماید. (۰/۲۵)
- ۲۰ آموخت که اعتقاد به قدر و قضا، نه تنها مانع تحرک و عمل انسان نیست، (۰/۲۵) بلکه عامل و زمینه ساز آن است. (۰/۲۵)
- ۲۱ احسان به والدین، امانت داری، لقمه حلال، آب دادن به درخت تشنه یا سیراب

- ۱۶ به‌خصوص برای جوانان و نوجوانان که پاک و صفای قلب دارند. (۰/۵)
- ۱۷ حکومت کسانی را که خداوند به آنها حق حکومت نداده است. (۰/۵)
- ۱۸ چنین اجازه‌ای به معنی واگذاری و ولایت خداوند به دیگری نیست، بلکه بدین معناست که خداوند آن شخص را در مسیر و مجرای ولایت خود قرار داده است. (۰/۵)
- ۱۹ ممکن است روزی شناسایی شوند و انسان بتواند به ماهیت و ذات (یا چیستی) آنها دست یابد، زیرا اینها موضوعاتی هستند که در محدوده شناخت ما قرار می‌گیرند. (۰/۵)
- ۲۰ قدرت‌های مادی که هر روز رنگ عوض می‌کنند و او را به بردگی جدیدی می‌کشانند. (۰/۵)
- ۲۱ خیر زیرا مصنوعات بشری فقط در ساخته شدن و نظم یافتن به سازنده خود نیازمند هستند و پس از ساخته شدن از سازنده خود بی‌نیاز می‌شوند. (۰/۵) در صورتی که جهان همواره و در هر «آن» به خداوند نیازمند است و این نیاز هیچ‌گاه قطع و یا کم نمی‌شود. (۰/۵) موجودات پس از پیدایش نیز همچنان، مانند لحظه نخست خلق شدن، به خداوند نیازمند هستند. (۰/۵)
- ۲۲ این تصور که چند خدا وجود دارد و هر کدام خالق بخشی از جهان‌اند، یا با همکاری یکدیگر این جهان را آفریده‌اند، به معنای آن است که هر کدام از آنها محدود و ناقص هستند و به تنهایی نمی‌توانند کل جهان را خلق کنند. (۰/۲۵) همچنین به معنای آن است که هریک از خدایان کمالاتی دارند که دیگری آن کمالات را ندارد و گر نه عین همدیگر می‌شوند و دیگر چند خدا نیستند. (۰/۲۵) چنین خدایان ناقصی، خود نیازمند هستند و هریک از آنها به خالق کامل و بی‌نیازی احتیاج دارد که نیازش را برطرف نماید. (۰/۲۵) پس تصور چند خدایی صحیح نیست و خدای واحد آفریننده جهان است. (۰/۲۵)
- ۲۳ بسیاری از انسان‌ها چنان به امور دنیوی سرگرم شده‌اند که خدا را فراموش کرده و خداوند در قلب آنها جایگاهی ندارد. زینت دنیا و لذات و شهوات چنان در دلشان فرونی یافته که جایی برای خلوت انس با خدا و درک معنویت نیایش با پروردگار باقی نگذاشته است. (۰/۵) گویی هوی و هوس و آن چه و آن کس که آنان را به هوس‌هایشان می‌رساند، بت و معبودشان شده و آنها را همچون خدا می‌پرستند و از ابزارهای جدید مانند سینما و اینترنت و ... در این راه بهره می‌گیرند و یکسره از خدا و آخرت غافل شده‌اند. (۰/۵)
- ۲۴ توحید در ربوبیت، بدین معنا نیست که انسان نقشی در پرورش و تدبیر سایر مخلوقات ندارد، باغبانی که زحمت می‌کشد و به پرورش درختان می‌پردازد، رشد این درختان نتیجه تدبیر اوست. (۰/۵) توحید در ربوبیت، بدین معناست که این باغبان و تدبیرش همه از آن خدا و تحت تدبیر او هستند. (۰/۵)
- ۲۵ انسان موحد هیچ حادثه‌ای را در جهان بی حکمت نمی‌داند گرچه حکمت آن را نداند. (۰/۲۵) از همین رو او همواره انسانی امیدوار است. در مقابل سختی‌ها و مشکلات صبور و استوار است و آنها را زمینه موفقیت‌های آینده اش قرار می‌دهد. (۰/۵) او باور دارد که دشواری‌های زندگی نشانه بی‌مهری خداوند نیست، بلکه بستری برای رشد و شکوفایی اوست. (۰/۲۵)
- ۲۶ جهان همواره و در هر «آن» به خداوند نیازمند است و این نیاز هیچ‌گاه قطع و یا کم نمی‌شود (۰/۵) زیرا وجود موجودات و خواص آنها، همه وابسته به خداست و خداوند هر لحظه اراده کند، آنها را بین می‌روند. (۰/۵)

پاسخ آزمون‌های نهایی

خرداد ۱۴۰۲ تا شهریور ۱۴۰۴

پاسخ سؤالات امتحان نهایی | شهریور ۱۳۹۶

۱ زیرا خداوند تنها، پروردگار همه جهانیان است. (۰/۵) (یا خداوند تنها، ربّ العالمین است.) (یا خداوند تنها پرورش دهنده همه موجودات است.)

(درس ۳ / ص ۳۵ پست)

۲ توحید در مالکیت (۰/۵)

(درس ۲ / ص ۲۱ پست)

۳ الف) سنت تأثیر اعمال در زندگی انسان (۰/۵)

(درس ۶ / ص ۷۵ پست)

ب) سنت امتحان یا ابتلاء (۰/۵)

(درس ۶ / ص ۷۲ پست)

۴ آشنایی با احکام تجارت (یا آشنایی با کسب کار حلال و حرام) (۰/۵)

(درس ۸ / ص ۱۱۰ پست)

۵ ج) الف (۰/۵) = عدالت طلبی / ب = عقل گرایی

(درس ۸ / ص ۱۰۶ پست)

۶ صحیح (۰/۵)

(درس ۳ / ص ۳۶ پست)

۷ صحیح (۰/۵)

(درس ۱ / ص ۱۶ پست)

۸ غلط (۰/۵)

(درس ۵ / ص ۶۴ پست)

۹ صحیح (۰/۵)

(درس ۹ / ص ۱۱۶ پست)

۱۰ الف عبارت ۴ / ب عبارت ۳ / ج عبارت ۲ / د عبارت ۱

(درس ۱۰ / ص ۱۳۳ پست)

۱۱ گزینه ب (۰/۵)

(درس ۴ / ص ۵۲ پست)

۱۲ گزینه ج (۰/۵)

(درس ۸ / ص ۱۱۰ پست)

۱۳ گزینه ج (۰/۵)

(درس ۱۰ / ص ۱۴۰ پست)

۱۴ اعتقاد به اینکه علاوه بر خداوند و در کنار او، دیگری نیز هستند که تدبیر امور موجودات را بر عهده دارند. (۰/۵) یا کسی در کنار ربوبیت الهی، برای خود یا سایر مخلوقات حساب جداگانه باز کند یا کسی گمان کند که می‌تواند مستقل از خداوند امور را تدبیر کند.

(درس ۲ / ص ۱۵ پست)

۱۵ در پیدایش هر پدیده ممکن است چند عامل به صورت مجموعه و با همکاری یکدیگر مشارکت کنند. (۰/۵) یا مثلاً در رویش یک گل، مجموعه‌ای از باغبان، خاک، آب، نور و حرارت دست به دست هم می‌دهند و با مشارکت یکدیگر گل را پدید می‌آورند. یا در پیدایش یک چیز هر عامل به طور مستقیم نقش خاصی را بر عهده دارد که با نقش دیگری متفاوت است.

(درس ۵ / ص ۶۶ پست)

۱۶ توبه به معنای بازگشت از گناه به سوی خداوند و قرار گرفتن در دامن عفو و غفران اوست (۰/۵) یا انسان از گناه شیمان شده و قصد انجام آن را نداشته باشد.

(درس ۷ / ص ۸۹ پست)

۱۷ الف) حسن فعلی (۰/۵) ب) حسن فاعلی (۰/۵)

(درس ۴ / ص ۴۹ پست)

۱۸ قضاء الهی (۰/۵)

(درس ۵ / ص ۶۳ پست)

۱۹ سنت امداد خاص یا توفیق الهی (۰/۵)

(درس ۶ / ص ۷۹ پست)

۲۰ اگر به دنبال توبه، ایمان و عمل صالح بیاید. (۰/۵)

(درس ۷ / ص ۹۱ پست)

۲۱ تسویف یا به تأخیر انداختن توبه (۰/۵)

(درس ۷ / ص ۹۳ پست)

۲۲ احساس رضایت یا پشیمانی (۰/۵)

(درس ۵ / ص ۶۱ پست)

۲۳ سبقت رحمت بر غضب الهی (۰/۵)

(درس ۶ / ص ۷۹ پست)

۲۴ شرک عملی (۰/۵)

(درس ۳ / ص ۳۷ پست)

۲۵ حلال و جایز (۰/۵)

(درس ۸ / ص ۱۰۹ پست)

کردن حیوانات و نیز بر طرف کردن اندوه و غصه دیگران. (ذکر ۲ مورد، هر کدام ۰/۲۵)

۲۲ خیر - بنا نه اجزای ساختمان را پدید آورده و نه خواص آن اجزا را. کار بنا فقط جابه‌جا کردن مواد و چینش آنها است. اما خداوند، خالق سنگ و گچ و چوب، و خواص آنها و حتی خالق خود بنا است. (۰/۵) براین اساس وجود بنا و نیز وجود مصالح و خواص آنها، همه وابسته به خداست و خداوند هر لحظه اراده کند، آنها از بین می‌روند و ساختمان متلاشی می‌گردد. به همین جهت، جهان همواره و در هر «آن» به خداوند نیازمند است و این نیاز هیچ‌گاه قطع و یا کم نمی‌شود. (۰/۲۵) بنابراین، مسجد با ساخته شدن، از بنا بی‌نیاز می‌شود، اما موجودات، چنین نیستند و پس از پیدایش نیز همچنان، مانند لحظه نخست خلق شدن، به خداوند نیازمند هستند. (۰/۲۵)

۲۳ خیر. همان‌گونه که درخواست از پزشک برای درمان بیمار با توحید (در ربوبیت) منافاتی ندارد، درخواست از اولیای الهی برای اجابت خواسته‌ها نیز منافاتی با توحید ندارد؛ (۰/۵) زیرا پزشک به واسطه استفاده از اسباب مادی و اولیای الهی به واسطه اسباب غیرمادی (معنوی) و با اذن خداوند این کار را انجام می‌دهند. (۰/۵)

۲۴ انسان موحد، چون زندگی خود را براساس رضایت خداوند تنظیم کرده و پیرو فرمان‌های اوست، شخصیتی ثابت و پایدار دارد و برخوردار از آرامش روحی است. (۰/۵) انسان موحد، موجودات جهان را مخلوق خداوند می‌بیند و می‌داند که خداوند او را در برابرشان مسئول قرار داده است. (۰/۵)

۲۵ وجود اختیار و اراده در انسان ناشی از اراده الهی و خواست خداست. به عبارت دیگر، خداوند اراده کرده است که انسان موجودی مختار و دارای اراده باشد. (۰/۲۵) در فعل اختیاری، تا زمانی که ما اراده کاری را نکرده‌ایم، آن کار انجام نمی‌گیرد؛ (۰/۲۵) در عین حال، وجود ما، اراده ما و عملی که از ما سر می‌زند همگی وابسته به اراده خداوند است. (۰/۲۵) یعنی اراده انسان در طول اراده خداست و با آن منافات ندارد. (۰/۲۵)



۲۶ گام به گام کشاندن به سوی گناه (۰/۲۵)

توضیح اول: شیطان انسان را گام به گام و آهسته به سمت گناه می‌کشاند (۰/۲۵) تا در این فرایند تدریجی، متوجه زشتی گناه و قبح آن نشود (۰/۲۵) و اقدام به توبه نکند (۰/۲۵) توضیح دوم: شیطان از همان ابتدا انسان را به رابطه نامشروع باجنس مخالف دعوت نمی‌کند، بلکه در گام اول سخن از یک دوستی ساده به میان می‌آورد، دوستی‌ای که فقط در حد صحبت و درد دل کردن است، اما در گام‌های بعدی و به‌صورت تدریجی چنان این دوستی را پیش می‌برد که فرد خود را غرق در فساد و آلودگی می‌بیند. (۰/۷۵)

۲۷ زیرا آنچه ما کشف می‌کنیم، در برابر علم بی‌نهایت الهی که وضع‌کننده این احکام است بسیار ناچیز است؛ (۰/۷۵) بنابراین نباید چنین بپنداریم که با فهمیدن یکی از حکمت‌های یک دستور الهی به همه حکمت‌های آن پی برده‌ایم و این فهم را مبنای تصمیم‌گیری قرار دهیم. (۰/۲۵)

۲۸ در تمدن اسلامی، در قرون اولیه، در امور مربوط به بهداشت و سلامتی، وضع مسلمانان بسیار درخشان بود؛ (۰/۲۵) اگر شرایط قبل از اسلام را در نظر بگیریم، یا اوضاع دوره شکوفایی تمدن اسلامی را با اروپا، که هنوز حتی با حمام آشنا نبودند موردتوجه قرار دهیم، (۰/۵) درمی‌یابیم که چگونه دستورات ساده‌ای مانند وضو و غسل و دیگر آموزه‌های بهداشتی اسلام مانند طهارت و نجاست و نیز دستورات پیشوایان دین در مورد سلامتی و درمان، دنیای اسلام را متحول کرد. (۰/۷۵)

(درس ۹ / ص ۱۲۷ پست)

۲۹ خانواده کانون رشد فضیلت‌ها و محل تربیت نسل‌های توانمند و با همت است. (۰/۲۵) تحکیم این بنیان سبب رشد فضائل اخلاقی در جامعه، کاهش فساد و حضور انسان‌های با فضیلت و کارآمد می‌گردد (۰/۲۵) و اگر بنیان خانواده سست شود فساد گسترش می‌یابد (۰/۲۵) و نسل‌هایی که از قوت و قدرت روحی کافی برخوردار نیستند مسئولیت‌های اجتماعی را بر عهده می‌گیرند. (۰/۲۵)

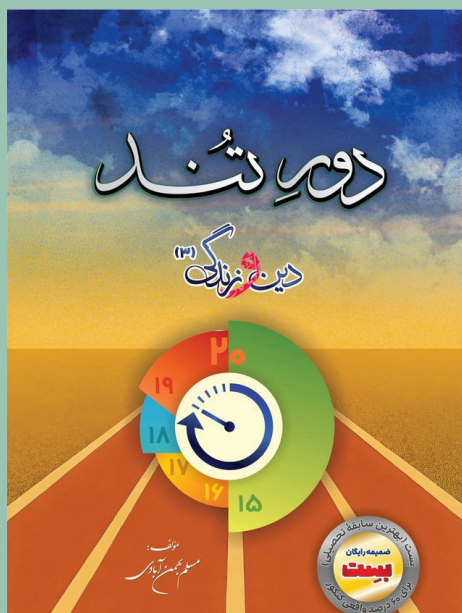
(درس ۱۰ / ص ۱۴۴ پست)

۳۰ نور آن چیزی است که خودش پیدا و آشکار است (۰/۲۵) و سبب پیدایی و آشکار شدن چیزهای دیگر نیز می‌شود. (۰/۲۵) خلوند نور هستی است. یعنی تمام موجودات «وجود» خود را از او می‌گیرند، به سبب او پیدا و آشکار شده و پا به عرصه هستی می‌گذارند و وجودشان به وجود او وابسته است. (۰/۷۵) به همین جهت در قرآن کریم، رابطه میان خداوند و جهان هستی با اصطلاح «نور» بیان شده است. (۰/۲۵)

(درس ۱ / ص ۱۴ پست)

در پناه خدا باشید





مرکز پخش:

۰۲۱ - ۷۷۴۲۷۷۳۸

انتشارات بهمن آبادی

ارسال رایگان به سراسر کشور

+

تخفیف ویژه برای سفارشات گروهی